זון אויפגאנג — 8.14.
זון אונטערגאנג — 5.06.

די איינציקע אידישע ציטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

אידישע וואַרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער: קלאר און קאלט.

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 Published DAILY

Vol. 20, No. 17. Winnipeg, Thurs. Jan. 23, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און יום־טוב. דאָנערשטאג כג׳ טבת, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY JAN 29 1930 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

מאָנטרעאָלער אידן פאָדערן אייגענע שולן

אנענטור וועט אפשר האָבן זיצונג אין לאָנדאָן מארט 18

(ספּעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. דורך "איטא".)

לאָנדאָן, יאנוו. 22 (איטא). — ווי די איטא ווערט אינפאָרמירט, וועט די זיצונג פון׳ם אדמיניסטראַטיוון ראט פון דער אידישער אגענטור פאַרקומען אין לאָנדאָן, אפשר ארום דעם 18טן מארט.

פאַראנדערלונגען וועגן דעם ענין גייען נאָך אָן צווישן דעם פאָרזיצער פון׳ם ראט און דער לאָנדאָנער עקזעקוטיוון.

—(::)—

קלייבן אויס דעלעגאטן פאר "צישא" קאָנפערענץ

ביידע צווייגן פון דער אידישער קולטור געזעלשאפט, אויף זייער געמיינשאפטלכער זיצונג לעצטן אוונט, האבן אויסגעקליבן זייערע פאָרטרעטער צו דער קאָנפערענץ פאַררופן פון די לינקע פּוע״צ אויף מאָנטאָג אוונט, יאנוו. 27טן, וועגן שטיצע פאר די "צישא" שולן אין פּוילן.

די קאָנפערענץ ווערט פאַררופן מיט׳ן צוועק צו אָרגאַניזירן די געהעריקע כחות דאָ פאר דער אויפנאמע פון דער דעלעגאַציע פון די אידישע שולן אין פּוילן, וועלכע איז אָנגעקומען קיין אמעריקע.

בענעט באשולדיקט רעגירונג פאר דער ארבעטסלאזיקייט

קריטיקירט שארף די פינאנציעלע פאָליטיק פון פרעמיער קינג אין זיין רעדע דאָ לעצטן אוונט

פאר א געפאקטן וואָקער טעאטער, האט ה. ב. בענעט, פירער פון דער אָפּאָזיציע אין פעדעראַל פּאַרלאמענט, לעצטן אוונט שארף אטאקירט די פינאנציעלע פאָליטיק פון דער רעגירונג, באשולדיקנדיק זי, אז זי איז שולדיק אין דער ארבעטסלאזיקייט וואס הערשט אין לאנד.

מר. בענעט האט אָפּגעלייקנט פרעמיער קינגס באהויפּטונג, אז קאנאדע האט דעם גרעסטן אין דער וועלט פער קעפּיטא גינס־טיקן האנדלס באלאנס. ער האט באוויזן מיט ציפערן, אז אנשטאט א גינסטיקן, האט גאר קאנאדע געהאט אן אומגינסטיקן האנדלס באלאנס פון ארום ניין מיליאָן דאָלאר אין יאר 1929.

מר. בענעט רעדע איז זייער וואָרים אויפגענומען געווארן פון׳ם גרויסן עולם, און א סך פון זיינע באהויפּטונגען זיינען שטארק אפּלאָדירט געווארן. צום סוף האט ער אָנגעצייכנט די פיר וויכטיקסטע פונקטן פון זיין פאָליטישן פּראָגראם:

1. אגריקולטור דארף פארהיט און באשיצט ווערן (דורך געהעריקע טאריפן).

2. ארבעטער מוזן פאַרזאָרגט ווערן מיט ארבעט.

3. אינדוסטריע דארף קריגן געהעריקע דערמוטיקונג.

4. דער געברויכער דארף קריגן די געלעגענהייט צו אנטוויקלען די רייכטימער פון לאנד.

ווען די קאָנסערוואַטיוון זאָלן אריין אין מאכט, האט מר. בענעט געזאָגט, וואָלטן זיי געשאפן א טריבונאל וואָס וואָלט איינגעפירט געווארן פאר דער דער־מוטיקונג פון דער אנטוויקלונג פון די נאַטירלאכע רייכטימער. אבער וואָס זאָלן גלייכצייטיק פאַרזיכערן, אז דער געברויכער זאָל ניט עקספּלואטירט ווערן.

—(::)—

גרויסע צאָל קירכן ווערן קאָנפיסקירט פון סאָוועט רעגירונג

מאָסקווע, יאנוו. 23. — דער סימאנאוו מאָנאסטיר, איינער פון די וויכטיקסטע און רייכסטע אין אמאָליקן רוסלאנד, איז דינסטאג ביינאכט אויפגעריסן געווארן מיט דינאמיט, און אויף דעם פּלאץ וועט אויפגעבויט ווערן א גרויסער גייער סאָוועטישער ארבעטער און קולטורעלער צענטער.

פינף טויזנט רויטע ארבעטער האבן אויסגעטראָגן בי ברוך־שטיקער און זיי האבן עס אריינגעוואָרפן אין מאָסקווער טייך. לעצטנס האבן די קאָמוניסטן פאַרוואנדלט די באַרימטע סט. איסאַקס קירך אין לענינגראד אין א גרויסן אנטי־רעליגיעזן מוזיי. די שווערע הונדערט טאָניקע קירכן־גלאָקן האבן זיי צעבראָכן אויף קליינע שטיקער אידער זיי האבן זיי נעקאָנט אוועקנעמען פון פּלאץ.

נאָך א באַרייטנדע צאָל קירכן אין לענינגראד און מאָסקווע ווערן איצט פאַרוואנדלט אין קאָמערציעלע געביידע, שו־לען און ארבעטער קלובן. אין איין פאל איז א פּראָווינציעלע קירך פאַרוואנדלט געווארן אין א געבידע פאר ווילדע חיות.

סאָלדאטן צוגענומען פון אידישע קאָלאָניעס פון נאך די ראיאטן

לאָנדאָן, יאנוו. 23 (איטא). — די קאָזאַרמעס זיינען פאַרמאכט געווארן אין 5 נייט וויטער אָן. דער הויפּט דיכטער האט דינסטאג דערקלערט, אז דער פּראָצעס האט שוין פאַרנומען 42 זיצונגען און איז דער לייגנסטער אין זיין דערפאַרונג.

—(::)—

הנחות פאר קינדער פון נאַטור־ראַיזירטע אין בריטישן "סיוויל סערוויס"

לאָנדאָן, יאנוו. 23 (איטא). — א דאנק דעם דרוק פון דער "זשוראיש באַרד אָף דעפּיוטיס", האט די רעגירונג פאַרלייכטערט די נאַציאָנאַליטעט רעגולאַציעס אין "סיוויל סערוויס". קינדער פון נאַטוראַליזירטע בריטאן ווערן אויף אָנגענומען בעת ביז איצט זיינען אויף אוועלכע עסטער אָנגענומען געווארן בלויז קינדער פון איינגעבאָרענע בריטישע בירגער.

דער פון דער מאקלעוו פאמיליע אין מוצא דער הויפּט דיכטער האט אויסגעבויט ווערן א גרויסער גייער אין ווערטשעסטער, אין ענגלאנד, אין אָנפאַרונג פון דעפּוטאט ארטשיבאלד סינקלעיר. אין אנדערע אידישע קאָלאָניעס זיינען דאָ נאָך איינציקע סאָלדאטן וואָס באוואכן די פאַרמאכטע קאזארמעס.

ירושלים, יאנוו. 23 (איטא). — ביידע אראבער אנגעקלאגט אינ׳ם מאָרד פון רבי ישמעאל קאָהען; זיינען ריינגעוואשן גע־ווארן. איינער פון די אנגעקלאגטע איז אבער פאראורטייילט געווארן צו לעבענס־ליינגלאכער געפענגעניש פאר אונטער־צינדן גאָלדצווייגס הויז.

דער פּראָצעס פון די אנגעקלאגטע מער־

שיקאגא אויף גרויסע צרות; קאָן ניט צאָלן קיין געהאלטן

שיקאגא, איל., יאנוו. 23. — שיקאגא געפינט זיך אין זייער א קריטישער לאגע, האט דערקלערט דער באוואוסטער באַנקיר ס. ה. סטראוס, פּראָזיצער פון דעם בירגער־לאכן קאָמיטעט.

די שטאט, האט ער געזאגט, האט ניט געצאָלט קיין געהאלט צו לערער און שטאט אנגעשטעלטע פון יאנוואר. דעם ערשטן אָן. די "קאונטי" קאָן ניט צאָלן קיין געהאלטן צו די שפּיטאל נורסעס און קיין מוטער פּענסיעס, און קאָן אפילו ניט קויפן קיין קוילן פאר דער פארס פאר ארימע.

די באַנקירן וויל מער ניט געבן דער שטאט קיין געלט, און דעם איינציקן אויס־וועג פאר דער שטאט זעט מר. סטראוס אין דעם, אז די בירגער זאָלן קויפן די "שטיי־ער סערטיפיקאטן", צאָלבאר פון ליופנדיר־קע שטייערן.

קאמוניזם איז נאך ווייט, מען מוז פרי־ער דורכמאכן דעם סאָציאַליזם, דער־קלערט קאַלינין

מאָסקווע, יאנוו. 23. — דער באשלוס פון דער סאָוועטן רעגירונג צו פאַרניכטן די "קולאקעס" (רייכע פּויערים) איז ווי־ווייל. איין איה, באַזונדערליק צופעליק זיי־נעם א געוועזענעם אראבישן שכן, האט דערקאָנט ביי אים זיינע זאכן.

צעברענטע און צערישענע פאַפּירן און ביכער, און צעבראָכענע פלעשלאך וואָל־גערן זיך אויפ׳ן דיל פון דער הדסה קלי־ניק אין חברון.

זיינס ווען יעדער מיטגליד פון אונזער געזעלשאפט וועט ארבעטן פרייוויליק לויט זיינע פייאיקייטן און וועט נעמען לויט זיינע פאָדערונגען. אבער דערווייל זיינען מיר נאָך זייער ווייט פון קאָמו־ניזם. איידער ריכטיקער קאָמוניזם קאָן עקזיסטירן מוזן מיר דורכגיין דעם וועג פון סאָציאַליזם.

—"מיר מוזן ניט בלויז אויסראטן דעם קולאק, נאָר מיר מוזן לייגן דעם וועג צום ריינעם סאָציאַליזם, שאפן א נייע געזעל־שאפט און ענדלאך דערגרייכן דעם ציל פון קאָמוניזם", — האט ער געזאָגט.

וועגן דער דערגרייכונג פון קאָמוניזם, האט קאַלינין גע־זאָגט:

"מיר וועלן האבן פאָלשטענדיקן קאָמו־

בערקאָוויטש, צוזאמען מיט׳ן צווייטן אידישן לעגיסלאטור מיט־גליד, דושאזעף קאָהען, וויל נאָך אלץ פּרובירן אָנפירן פאר־האנדלונגען מיט פּראָטעסטאנטן — אבער ער גייט איין אויף אידישע שולן, אויב דאָס וועט ניט געלינגען.

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

מאָנטרעאל, קווע., יאנוו. 22 (איטא). — בערקאָוויטש, צוזאמען מיט׳ן צווייטן אידישן לעגיסלאטור מיט־גליד, דושאזעף קאָהען, וויל נאָך אלץ פּרובירן אָנפירן פאר־האנדלונגען מיט פּראָטעסטאנטן — אבער ער גייט איין אויף אידישע שולן, אויב דאָס וועט ניט געלינגען.

דער אמענדמענט פאָדערט די שאפונג פון א ספּעציעלער קאָמיסיע פון צען מיט־גלידער, — פינף פון זיי זאָלן באשטימט ווערן פון׳ם לייטענאנט־גאָווערנאר פון דער מיטגלידערשאפט פון פּראָווינציעלן ביל־דונגס דעפּארטמענט, און פינף זאָלן פאר־טרעטן די אידישע באפעלקערונג, די דאָ זיקע קאָמיסיע זאָל ווייטער אָנפירן פאר־האנדלונגען מיט די עקזיסטירנדיקע שול פּיפער בערקאָוויטש און דושאזעף קאָהען, אָרגאַניזאציעס, וועגן אידישע רעכט אין די שולן. טאָמער וועלן די פאַרהאנדלונגען דורכפאַלן, דאן זאָל די קאָמיסיע האבן דאָס רעכט צו גרינדן סעפּאַראַטע אידישע שולן.

גלייכצייטיק אבער וועט פרעמיער טאַ־שעראָ אינטערוויואירט ווערן פון א דעלע־גאציע פון דעם אידישן סעפּאַראַטע שולן קאָמיטעט, אָנגעפירט פון׳ם. קייזערמאַן, פּאַרזיצער, רבי קאָהען און מ. גארבער, די דעלעגאַציע וועט זיין הייגס (מיטוואָך) אין קווע̈בעק און וועט באַ־שטיין אויף דעם, אז די אירן זאָלן קריגן סעפּאַראַטע שולן.

קאמף קעגן "קולאקעס" הויבט אָן דערגרייכן אידישע קאלאניעס

מאָסקווע, יאנוו. 22 (איטא). — דער ערשטער פּראָצעס פון אידישע "קולאַ־קעס" (פאַרמעגלאכע פּויערים, לויט די רוסישע באגריפן), אין דעם אינטענסיוון אנטי קולאק קאמפּאניע — וואָס ווערט איצט דורכגעפירט איבער׳ן גאנצן סאָוועטן פאַרבאנד, ווערט באַריכטעט פון ניקאָלייעוו.

דער אידישער גערעכט אין ניקאָלאיעוו האט פאַראורטייילט פינף אידישע קאָלאָ־ניסטן פון דעם געגנט צו האָבן זייער איי־גענטום קאָנפיסקירט און צו דעפּאָרטירן זיי אויף דריי יאָר צייט פון דער געגנט.

די קאָלאָניסטן האבן אָפּגעלירט קעגן דעם אורטייל צום הערגער גערעכט. און דער עצעטער האט זיי געפונען ניט שול־דיק און האט זיי באפרייט פון דעם אור־טייל. דער "עמעס" אין איצט זייער ניט צופרידן מיט דער האנדלונג פון׳ם הויכן גערעכט, לטאי ער האט באפרייט די קאָ־לאָניסטן, און די צייטונג פאָדערט א נייע עם פּראָצעס.

דער "עמעס" פאַרלאנגט גלייכצייטיק אז, ניט נאָר די "קולאקעס" זאָלן ליקווי־דירט ווערן אין די אידישע קאָלאָניעס, נאָר אז אויף די "כלי קודש" זאָלן פון דאָרטן ארויסגעוואָרפן ווערן.

—(::)—

סטאטויע פון אידישן קינסט־לער פארשמירט מיט פארב

לאָנדאָן, יאנוו. 23 (איטא). — די באַ־רימטע סטאטויע "רינא", פון׳ם אידישן סקולפּטאָר, עפשטיין, וואָס געפינט זיך אין הייד פּארק, איז ווידער פאַרשמירט געווארן מיט גרינע, רויטע און שוואַרצע פאַרב לעצטע נאכט.

שלימ׳מזל׳דיקער ווייניפּעגער באנדיט פאַרזוכט דעם טעם פון שנעלער גערעכטיקייט.

נערוויבט, געכאפּט און פאַרשיקט, דאָס איז אין קורצן די געשיכטע וואָס עס האָט פּאַסירט מיט דזשאָ דייווער, וועלכער האָט אָנגענעגן זיין אדרעס 520 לייגנסייד סטריט.

דינסטאג, ארום 11.30 ביינאכט, איז דזשאָ אריינגעקומען אין א רעסטאָראַן אויף מיין סטריט און מעקדערמאָט עוועג. און ער האָט זיך געהייסן נעבן א פּעקעלע פּינאָכס, און ער האָט באַצאָלט דערפאַר. אבער ווען דער אייגנטימער האָט אויס־געפּאַנט דאָס קאָסע קעסטל, האָט זיך מר׳ דזשאָ צע׳בריה׳עט אין ער. האָט פון דאָרט א כאַפּ געטאָן $75.00 אין באַנק־נאָטן פון אַן ער האָט אָנגעהויבן צו מאַכן א "יבּרה", פאַרגעסנדיק זיך דערביי אַן א חוץ אים זיינען פאַראַן נאָך פּיס וואָס קאָנען לויפן.

באַלד איז דזשאָ האָט אָנגעהויבן צו לויפן איז אים נאָכגעלאָפן דעם אייגנ־טימערס א זון און נאָך אַ־פּסל אַרומיג׳ע געייט האָט ער אים געכאַפּט.

נעכטן, מיט צוועלף שטונדן שפּעטער, נאָך זיין פאַרברעכן, האָט דזשאָ אויס־געהערט אין שקאָטיק פּאָליציי גערעכט זיין אורטייל, אין היינט אין ער שוין אין סטאַטס מאָונטיין פּעניטענשיערי — זיין גנעיב הויס פאַר די קומענדיקע צוויי יאָר.

יצחק גרינבוים פאָדערט נאַראַנטיעס פאַר מינדערהייטן

וואַרשע, יאנוו. 23 (איטא). — דיקאָנ־סטיטוציאָנעלע סיים קאָמיסיע באַטראַכטט איצט געוויסע ענדערונגען אין דער פּוילי־שער קאָנסטיטוציע. יצחק גרינבוים, רייד־דענדיק פאַר דער קאָמיסיע, האָט דער־קלערט, אז איר הויפּט אויפגאַבע דאַרף זיין צו שאפן אזעלכע באַרינגונגען אין לאנד, אז די ביהנער וואָס באַלאַנגען צו די מינדערהייטן זאָלן קאָנען באַטראַכטן די מלוכה ניט ווי אַן אינסטרומענט פון אונטערדרייקונג, נאָר ווי זייער אייגענע מלוכה, וואָס פאַרזאָרגט זייערע נוטן פונקט אַזוי גוט, ווי די נוטן פון די ביר־גער פון פּוילישן פאָלק.

פאַרלאנג 15,000 אימי־גראַנטן אויסער קוואטא

וואַרשע, יאנוו. 22 (איטא). — אָפּגאַנדעסמאָן סיראָוויטש, פון ניר׳יאַרק, האָט אַריינגעבראַכט אַ ביל אין הויז, לויט וועלכן דעם אַרבעטס סעקרעטאַר זאָל געגעבן ווערן דאָס רעכט לויט זיין אייגע־נעם אורטייל אַריינצולאָזן 15 טויזנט אַי־מיגראַנטן אַ יאָר, פריי פון קוואָטאַ באַ־גרעניצונגען, אין פאַלן וואָו דאָס איז נור־מיק אין די אינטערעסן פון הומאַניטעט און גערעכטיקייט.

סיראָוויטש ציילט אָן, אַז דער דאָזיקער ביל וואָלט קאָנען פאַרזאָרגן, צום ביי־שפּיל, יתומים וואָס האָבן קרובים אין אַמעריקע און ענלאַכע פאַלן פון שווערע ליידן און צערייסונגען פון פאַמיליעס.

—(::)—

דעלעגאַטן צו פּלאַטן קאָנפערענץ זאָלן היינט אַרויס זייערע מיינונגען

לאָנדאָן, יאנוו. 23. — די דעלעגאַטן צו דער פּלאַטן קאָנפערענץ האָבן נעכטן צו־ריקגעראַטהלט זיך פון אַן אַרויסזאָגן וועלכע ס׳איז באַשטימט מיינונגען. ערשט היינט, ביי דער ערשטער געשעפטלאַכער זיצונג פון דער קאָנפערענץ, אין סט. דזשיימס פּאַלאַץ, וועלן זיי אַרויסטרעטן מיט דער־קלערונגען פון זייער פּאָליטיק.

צווישן די דעלעגאַטן גופא זיינען נעכטן אָנגעגאַנגען מיינונגען אויסבייטונגען, מיט דעם צוועק צו באַזייטיקן די ערשטע שווע־ריקייטן און דערגרייכן אַ געוויסע פאַר־שטענדניש פאַר דעם אָנהויב פון דער אַרבעט.

—(::)—

אים. הילף פאַראיין וועט פאַרלאַנגען אימיגראַ־ציע הנחות

מאָנטרעאָל, קווע., יאנוו. 22 (איטא). — די יערלאַכע קאָנפערענץ פון קאַנאַדער אי־דישן אימיגראַנטן הילף פאַראיין איז אָפּ־געהאַלטן געוואָרן דאָ לעצטן אוונט אין מאָנטרעאָל האָטעל, אונטער דער פאַר־זיצערשאַפט פון ב. ראַבינאָוו.

די קאָנפערענץ האָט באַשלאָסן צו שיקן אַ דעלעגאַציע צו דער רעגירונג, פאַרלאַנ־גענדיק געוויסע אימיגראַציע קאָנצעסיעס. עס איז אויך באַשלאָסן געוואָרן דורכצו־פירן אַ קאַמפּיין פאַר מיטגלידערשאַפט.

אַ רעזאָלוציע איז אָנגענומען געוואָרן צו באַדאַנקען פאַר זייער אַרבעט פאַר׳ן פאַראיין צו לייאָן קאַהאַן און צו די אידי־שע דעפּוטאַטן פון׳ם. וו. דזשייקאָבס און א. הייפּס.

בערעמט דעגירונגס פאָליטיק

ה. ב. בענעט

אין קווינס טעאטער

מאָנרעאָל (פּרעסאָ) און שבת אוונט פירט אויף די קווינס טעאטער טרופּע, צום ערש־טן מאָל אין וויניפּעג, "אין א רוסישן דאָרף". קאָמעדיע דראַמע אין דריי אַקטן.

צוליב דער דאָזיקער אויפפירונג ווערן צוגעגרייט ספּעציעלע סצענאַריעס, טענץ, לידער, מוזיק א. א.ו. אַלץ פון א רוסישן כאַראַקטער, און די קווינס טעאטער פאַס־ראַיזירער וועלן זעען א פּאַרשטעלונג וואָס וועט א גרויסן טייל פון זיי דערמאָ־נען אין אַמאָליקן רוסישן לעבן. ניט גע־קוקט אויף די פאַרגעסערטע אויסגאַבן וואָס עס פאָדערן זיך פאַר דער דאָזיקער פאַרשטעלונג שפּילט די קווינס טעאטער טרופּע ווידער אַמאָל לידים פריי. דער נאַנצער אַנסאַמבל באַמייליקט זיך אין דער אויפפירונג מיט לוטיס קרעמער אין דער הויפּט ראָל.

—(::)—

פאַרלאַנג 15,000 אימי־גראַנטן אויסער קוואָטאַ

וואַשינגטאָן, יאנוו. 22 (איטא). — אָפּגאַנדעסמאָן סיראָוויטש, פון ניר׳יאָרק, האָט אַריינגעבראַכט אַ ביל אין הויז, לויט וועלכן דעם אַרבעטס סעקרעטאַר זאָל געגעבן ווערן דאָס רעכט לויט זיין אייגע־נעם אורטייל אַריינצולאָזן 15 טויזנט אַי־מיגראַנטן אַ יאָר, פריי פון קוואָטאַ באַ־גרעניצונגען, אין פאַלן וואָו דאָס איז נור־מיק אין די אינטערעסן פון הומאַניטעט און גערעכטיקייט.

סיראָוויטש ציילט אָן, אַז דער דאָזיקער ביל וואָלט קאָנען פאַרזאָרגן, צום ביי־שפּיל, יתומים וואָס האָבן קרובים אין אַמעריקע און ענלאַכע פאַלן פון שווערע ליידן און צערייסונגען פון פאַמיליעס.

—(::)—

אַ. וו. מייערס דערווייל פּרעזי־דענט פון מאַניטאָבער יוועלירז פאַראיין

אַ. וו. מייערס, איינער פון די עלטסטע "האַלסייל דזשועלערס" אין ווייניפּעג, איז נעכטן דערוויילט געוואָרן פּרעזידענט פון דער מאַניטאָבער אָפּטיילונג פון דער "קע־בעדיען דזשועלערס אַסאָציאַיישן". אין אוונט איז ער געגרעט געוואָרן אויף דעם יערלאַכן אַנאַלאָג אין אַרגאַניזאַציע, אָפּגעהאַלטן אין מאָנטרעאָל אין האָטעל.

—(::)—

אמעריקאַנער פּרויען פאָרן אויף א באַזוך קיין רוסלאַנד

ניו־יאָרק, יאנוו. 23. — קומענדיק זו־מער וועלן אַ צאָל אָנגעזעענע אמעריקאַ־נער פרויען באַזוכן סאָוועטן רוסלאַנד. דער הויפּט צוועק זייערער וועט זיין צו שטודירן די פּראָבלעמען פון די פרויען אין סאָוועטן לאַנד.

חברון׳ער אידן דערקענען זאכן אוועק געגרויבט ביי זיי אין פּאָגראָם

ירושלים, יאנוו. 22 (איטא). — הונ־דערט מיט פינף חברון׳ער פּליכטלינגע האָבן באַזוכט זייער אַלטע היים אין חב־רון דינסטאָג, איינציקע פון זיי צום ערשטן מאָל נאָכ׳ן פּאָגראָם. זיי זיינען באַגלייט געוואָרן פון צוויי בריטישע סאָלדאטן, אַ באַאמטן וואָס האָט דעם אויפזיכט אויף די קאָלעקטיווע שטראָפן און אַדוואָקאַטן אָנגעשטעלט פון די ציוניסטן.

פּופּציק זעק מיט זאכן וואָס באַלאַנגען צו די לעבן פאַרבליבענע קרבנות, און צו־גענומען פון די חברון׳ער רויבער, האָבן אָנגעפילט צוויי וועגן. אַט די אַלע גערויבטע זאכן זיינען געפונען געוואָרן אין די הייזער פון אַראַבער אין חברון אָדער אין די אַרומיקע דערפער, וואָס לייגן אָפּ די באַהויפּטונג פון די אַראַבער

פון חברון, אַז ניט זיי, נאָר בעדואינער פון מדבר האָבן געלאָכט דעם פּאָגראָם און געגרויבט.

אַ סך אידן האָבן דערקענט זייערע זאַ־כען פון זייערע דערמאָרדעטע קרובים, און זייער געוויין האָט זיך געטראָגן אין דער לופט אַ גאַנצן טאָג, ווי זיי האָבן דערקענט אַזעלכע זאכן.

די ווערטפולסטע זאכן פעלן נאָך דער־ווייל. איין איה, באַזונדערליק צופעליק זיי־נעם א געוועזענעם אַראַבישן שכן, האָט דערקאָנט ביי אים זיינע זאכן.

צעברענטע און צערישענע פּאַפּירן און ביכער, און צעבראָכענע פלעשלאך וואָל־גערן זיך אויפ׳ן דיל פון דער הדסה קלי־ניק אין חברון.

דערגרייכונג פון אידישן קאָנפליקט

אין דער אַרבעטסלאָזיקייט

מאָנטרעאָל, יאנוו. 22 (איטא). — אַ דעלעגאַציע פון אידישן סעפּאַראַטע שולן אין מאָנטרעאָל, אָנגעפירט פון׳ם. קייזערמאַן, פּאַרזיצער, רבי קאָהען און מ. גארבער, די דעלעגאַציע וועט זיין הייגס (מיטוואָך) אין קווע̈בעק און וועט באַ־שטיין אויף דעם, אַז די אירן זאָלן קריגן סעפּאַראַטע שולן.

קאָנפערענץ פון פאָלק געצייג קאַמ־פּיין, זונטאָג, פעברואַר 9־טן

דער קאָמיטעט פון פאָלקס־געצייג קאַמפּיין פאַר די דעקלאַסירטע אין רוס־לאַנד האָט באַשלאָסן צו פאַררופן אַ ספּע־ציעלע זיצונג פון דער קאָנפערענץ אויף זונטאָג, פעב. 9טן, 2.30 ביינאַכט, אין אָפּיס פון "דאָס אידישע וואָרט".

אַלע אָרגאַניזאַציעס זיינען געבעטן צו שיקן זייערע דעלעגאַטן, און אַלע יחידים וואָס קאָנען העלפן אין דער אַרבעט זיי־נען איינגעלאַדן. פּלענער פאַר ווייטערדי־קער טעטיקייט וועלן פאַרהאַנדלט ווערן אויף דער דאָזיקער קאָנפערענץ.

היינט צוזאַמענקום פון זאַמלער וואָלונטירן פאַרלאַנגט

אַ הויז־צוזאַמענקום פון זאַמלער פאָלקס געצייג קאַמפּיין וועט דורכגעפירט ווערן דעם זונטאָג, יאנוואַר 26טן.

אַ צוזאַמענקום פון זאַמלער ווערט דורכגעפירט היינט (דאָנערשטאָג), 8.30 אוונט, אין אָפּיס פון "דאָס אידישע וואָרט". אַלע וואָס קאָנען בייטראָגן עט־לאַכע שעה אַרבעט פאַר דעם צוועק זיי־נען געבעטן צו קומען און נעמען אַ דיס־טריקט. — דער דערפאָלג פון דער זאַמ־לונג היינט אָפּ אַן דער צאָל פון די זאַמ־לער.

—(::)—

פּערזאָנען געזוכט

עס ווערן געזוכט:

אַרויסדאַר אַלפּערן (אַדער אַלפּערן) און מערי בריל (מרס. האַלפּערן אָנן מרס. בריל זיינען שוועסטער). קומען פון ראַ־גאַשאָוו, אַרום 25 יאָר אין ווייניפּעג. זיך ווענדן אין "ד. א. וו.", נומ. 311.

אנב - אורחא

פון מארק

דער "איביקער פרידן"

ווען איך בין א גוטער ציוניסט, וואָלט איך אָט וואָס געטאָן פאַר דעם קאַנאַדער ציוניזם:

איך וואָלט געגרינדעט אַן אָפּאָזיציע און וואָלט געמאַכט א סוף צו דער "האַרמאָ־נישקייט" און דעם גייסט פון אומבאַדינג־טער אחדות וואָס הערשט אין איר.

איך ווייס, אַז דער סוף פון מיין אָפּאָ־זיציע וואָלט געווען זייער א טרויעריקער, — ווי עס איז אַמטייסטנס דער סוף פון אָפּאָזיציעס אין אָרגאַניזאַציעס וואָס האָבן זייער לאָיאַלע מיטגלידערשאַפטן.

מסתמא וואָלט מען מיך און מיינע נאָכ־פאָלגער געמאַכט אויסצודרייען, און מען וואָלט אונז דערקלערט פאַר פאַررעטער. מען וואָלט אונז אפשר פּשוט פאַרטוקעט.

אָבער איך וואָלט דאָך געווען א גוטער ציוניסט, און ביי מיר וואָלט געווען רעכט צו ברייגנען דעם דאָזיקן קרבן פאַר דער זאַך.

ווייל איך אַנערקענ׳, אַז אַזאַ סאָרט פּול־שעדיקע האַרמאָניסקייט איז א סימפּ־טאָם פון אַן ערנסטער קראַנקהייט, און, ווי א גוטער ציוניסט, וואָלט איך געוואָלט פאַרהיטן דעם חולה פון דער געפאַר.

* * *

אַט איז ווידער דורכגעפירט געוואָרן א קאַנאַדער ציוניסטישע קאָנווענשאָן, און ווידער אין "א גייסט פון פּולשטענדיקער האַרמאָניע".

ציוניסטן קליבן זיך, הייסט עס, א פּאָר הונדערט דעלעגאַטן פון אַלע טיילן פון לאַנד, אויסגעהערט די פייערלאַכע רעדעס פון די פירער און איינשטימיק אָפּלאָדירט זיי, איינשטימיק געלויבט ביז צום זיבעטן הימל זייער פּייאיקע פּ׳רערשאַפט, איינ־שטימיק געוואָרפן זיך מיט בלומען און איינשטימיק אָנגענומען א צאָל רעזאָלוצי־עס, וועלכע די פירערשאַפט האָט פון פריי־ער צוגעגרייט אָדער געגעבן דעם נויטיקן וואונק אויפ׳ן מאָמענט, און איינשטימיק געגעבן דעם פיינעם מיטאָג ביים באַנקעט און ווידער אויסגעהערט פייערלאַכע רע־דעס און לויב־געזאַנגען, — און איינשטי־מיק ווידערדערוויילט אַלע אַלטע באַאַמטע.

אויב די דעלעגאַטן האָבן אויסגעהאַלטן פאַר צוויי טעג די דאָזיקע מאַראַטאָניש־קייט און זיינען ניט איינגעשלאָפן געוואָרן אויף די באַקוועמע ביינקלאַך, פאַרדיענען זיי די גרעסטע לויב־געזאַנגען. . .

* * *

נו, אַוואַדע זיינען די פירער פון דער קאַנאַדער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע מענשן אויפריכטיקע, קלוגע, דערפאַרענע, און א. וו., און זייער אינטערעסירטע שטייע אויסער וועלכן ס׳איז צווייפל.

אָבער קאָן עס זיין, אַז זיי זיינען עס די סופּער־מענשן וועלכע מען זוכט פאַר הונדערטער דורות מיט ליכט, — די מענ־שען האָבן זיינען לחלוטין פריי פון עע־לערן?

און האָבן עס די קאַנאַדער ציוניסטן פיידן דערגרייכט דעם אידעאַל צושאַנד פון א מאַשיגאָנן דור, — צו שאַפן א גע־זעלשאַפט פון מענשן וואָס זיינען אין זייער געדאַנקען ענלאַך איינער צום צווייטן ווי איין פאַרד אויטאָמאָביל אויף דעם צווייטן, אונטערשיידנדיק זיך בלויז מיט׳ן נומער?

זיינען אַלע קאַנאַדער ציוניסטן דאָס אַזוי איינשטימיק, אַז אַלץ וואָס די פי־רערשאַפט טוט אָדער שלאָגט פאַר צו טאָן איז פונקט דאָס וואָס מען דאַרף און וואָס איז נויטיק פאַר׳ן מאָמענט?

און איז ניטאָ קיין איינער, וואָס זאָל א צווייפל טאָן אין דער אומבאַדינגטער חכמה פון דער פירערשאַפט און זאָל פאַר־וואַרפן א וואָרט פון שאַרפער קריטיק, — און טאַקע אַזוי אביסל אויפרודערן די פאַראַמלונג?

* * *

ניין, ס׳איז פּשוט א סימפּטאָם פון אַן ערנסטער קראַנקהייט, ווי איך האָב גע־זאָגט, און די קראַנקהייט הייסט: גלייכ־גילטיקייט.

ניין, — קיין ציוניסט, קיין קאַנאַדער איד בכלל איז ניט חליה גלייכגילטיק צו אַרץ־ישראל. איין קליניקייט עפּעס "פאַ־לעסטיין!"

דער דורכשניטלאַכער איד אָבער, — און מיר זיינען דאָך אַלע דורכשניטלאַכע אידן, — האָט ניט קיין חשק צו פאַר־טראַכטן זיך שטאַרק אויף דער זאַך.

דער איד האָט גענוג זיינע אייגענע "טראַבלס". "פאַלעסטיין" איז אַוואַדע א גוטע אַן טייערע זאַך, אָבער צוליב אים אַליין דאַרף ער עס דאָך ניט, נאָר פאַר׳ן פאָלק, — און באַלד ווי אַזוי, איז זאָלן זיך די פירער דריינען זייערע קעפּ, און ער וועט זיי פּאַשטן דראַווע.

ער ווייס, אַז ער דאַרף צוטראָגן זיין ביישטייערונג, און ער גיט זי טאַקע מיט א ברייטער האַנט אויך, ווי פאַר א גרויסן ענין.

פונקט אַזוי גיט א איד געלט פאַר א ישיבה און אפילו א תלמוד־תורה, פאַר׳ן "איפּהאַלט פון אידישקייט", — כאָטש ער אַליין האָט צו די איקסטיטוציעס קיין שייכות ניט, און וועט זיינע קינדער אחין ניט שיקן.

* * *

און דערפאַר, ווען איך בין א גוטער ציו־ניסט, וואָלט איך געגרינדעט אַן אָפּאָזי־ציע און געפּראָוועט אויפטרייסלען די שטייענדיקע וואַסערן.

איך וואָלט־אפילו אַרויסגעשטעלט מיין קאַנדידאַטור פאַר פּרעזידענט, כאָטש איך וואָלט פון פריער געוואוסט, אַז איך וועל דורכפאַלן מיט בזיונות, — אָט, זאָל זיך דער עולם כאָטש אביסל צעהיצן און ווערן פּערזענלאַך פאַראינטערעסירט אין דער באַוועגונג.

און זאָל די אויסגעצייכנטע פירערשאַפט אַליין טאַקע חלילה ניט אַריינפאַלן צום סוף אין קיין אַפּאַטיע, וואָס — חלואי זאָל עס ניט פּאַסירן, ווי עס פּאַסירט.

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.

דאס אידישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די רעוויזיע פונ'ם "פאבליק סקול" אקט

צווישן די פלענער אנגעצייכנט אין דער רעדע פון טראן פאר דער נאר־וואס געעפנטער סעסיע פון דער מאניטאבער לעגיסלאטור, געפינט זיך אויך דער פראיעקט פון דער רעגירונג צו רעוויזירן דעם "פאבליק סקול אקט, — א פראגע, וואס פארדינט אין אונזער מיינונג, באזונדער אויפמערק־זאמקייט.

עס איז נאך דערווייל ניט בעלט באקאנט, וואס די רעגירונג באציעהט מיט דער דאזיקער רעוויזיע. עס זעט אויס, אז זי וועט, צווישן, אנדערש, האבן א געוויסע שייכות צו די פרעמד־שפראכיקע עלעמענטן אין דער פראווינץ, און עס איז דא וויניק אורזאכן צו דערוואַרטן, אז די פראיעקטירטע רעוויזיע זאל גיין אין דער ריכטונג פון א מער ליבעראלער באציאונג צו די ספעציפישע אינטערעסן פון די דאזיקע עלעמענטן.

מיר, אידן, — אין אין דער זעלבער אדער אן ענלעכער לאגע געפינען זיך אויך אנדערע פרעמד־שפראכיקע עלעמענטן דא, — קאנען זיך ניט באגנוגענען בלויז מיט דער דערציאונג וואס די "פאבליק סקול" גיט אונזערע קינדער. מיר מוזן צוליב טעמים, וועלכע זיינען אונז אלעמען גוט באקאנט, האבן אונזערע אייגענע, דערגענצונגס שולן, וואו אונזערע קינדער באקאנען זיך מיט דער שפראך, קולטור אדער רעליגיע, ווי דער פאל איז, פון זיי־ערע עלטערן.

מיר האבן דא אבער איצט אויך אונזערע אייגענע "פראקיעל" שולן, וואו א טייל פון אונזערע קינדער לערנען, אויסער די ספעציפישע אידישע למודים, לויט'ן פראגראם פון די "פאבליק סקולס". די דאזיקע שולן ווערן אויף אזויפיל אנערקענט, אז די קינדער, וואס גייען אין זיי, זיינען דערמיט יוצא זייער חוב פון שול־באזוך, אין זיינען ניט מחויב, פאר דער צייט וואס זיי לערנען דארטן, צו באזוכן די "פאבליק סקול".

מיר ווייסן ניט, אויב אין די פלענער פון דער רעגירונג גייען אריין וועלכע ס'איז באשרייבונגען פון אט די אונזערע ווייזער באגרעניצט רעכט, — אויפצוהאלטן אונזערע אייגענע שולן, אויף אונזער אייגענעם חשבון, בעת מיר צאלן אונזערע שול־שטייערן, ווי אלע אנדערע ביירגער. פאר'ן אויפהאלט פון די אלגעמיינע שולן. מיר מוזן אבער אפן אונזערע אייגן און זיין גרייט צו באקומען וועלכן ס'איז ענלאגן פארשלאג. אויב אזא וועט קומען, ווען די פראגע וועט פארהאנדלט ווערן אין דער לעגיסלאטור.

אויב די צייט איז אפשר נאך ניט רייף פאר דער פאדערונג פון מער ליבעראלע שול געזעצן פאר די מינדערהייטן, מוזן מיר אמווייניקסטנס שטארק היטן זיך קעגן וויטערדיקע באשרייענקונגען פונ'ם ביסל רעכט וואס מיר האבן.

דאס דארף זיין א געלעגנהייט פאר דעם אידישן דעפוטאט אין דער לעגיסלאטור. ער דארף שטודירן די לאגע און צוזאמען ריידן זיך מיט אנדערע דעפוטאטן, וועלכע, ער קאן דערוואַרטן, ווערן שטיצן א מער ליבעראלע שטעלונג צו דער פראגע. און עס קאן־גראד פאסירן, אז עס'זאל מעגלאך זיין צו פרובירן פאדערן נאך אן אויסברייטערונג פון די שול־רעכט פון די מינ־דערהייטן, — ווי, למשל, געוויסע שטיצע פאר די "פראקיעל" שולן.

אבער אויך די אידישע געזעלשאפטלאכע מיינונג טאף די זאך ניט פארנאכלעסיקן. עס קאן זיין, אז איר זאל זיך אויסקומען אויסאיבן א געוויסן דרוק אויף מיטגלידער פון דער לעגיסלאטור, וואס ווערן פארלעגט פאר פארטרעטער פון דער קאסמאפאליטישער באפעלקערונג פון שטאט, באזונ־דערס פון דער נארט־עגד, מאכנדיק פאר זיי קלאר אונזער שטאנדפונקט און אונזערע פאדערונגען.

ווי מיר האבן געזאגט, וועט עס אפשר אינגאנצן ניט קומען צו דעם. די פראגע איז אבער פאר אונז פון אזא קלאסאלער וויכטיקייט, אז עס לוינט זיך אונז צו האלטן זיך גרייט פאר אזא מעגלאכקייט. אין שטייט אויף דער וואך.

א רוף צו די "קאנטרי" אידן

דער פאלקס־געצייג קאמפיין פאר די דעקלאסירטע אידן אין רוסלאנד, וואס ווערט איצט אנגעפירט אין וויניפעג און אין אנדערע פונקטן פון מערב קאנאדע, זוכט צו צייגן אויף א גרינדלאכן אופן דאס פראבלעם פון איבער א מיליאן אידן, וואס זיינען באדרויט פון וועלכער ס'איז מעגלאכקייט צו עק־זיסטירן.

דער אופן איז — געצייג און מאשינען, וואס גיבן יענע א געלעגנהייט צו באשעפטיקן זיך ביי פראדוקטיווע ארבעטן און דערמיט קריגן א מעג־לאכקייט צו פארדינען פאר זיך און פאר זייערע פאמיליעס. דאס שטיקל ברויט און ביטערעכע רעכט, פון וועלכע זיי זיינען איצט באדרויט.

מיט דעם מיטל ווערט זייער פיל דערגרייכט דורך דער חיקף פון פאר־העלטענסמעסיק קריינע סומען. א ניי־מאשין שטעלט אפט אזויעך א גאנצע פאבריק אין דאס פיס. א קליינע פאבריק פון עטלאכע טויזנט דאלאר קאן אפט שפייזן צענדליקער פאמיליעס.

יעדנס ביישטייערונג איז דערפאר פון גרויס וויכטיקייט. יעדער דאר־לאר איז א וויכטיקער שריט וואס דערנעענטערט צום ציל, — געזונט צו מאכן דאס חריב'ע לעבן פון רוסישן אידנטום.

די צאל ליידנדיקע איז אבער אזוי ריזיק גרויס, אז ס'איז נויטיק די אנשטרענגונג פון אלע כחות וואס קאנען דערגרייכט ווערן פאר דער אר־בעט. און מיר מוזן ליידער דערוואַרטן, אז מיר ווערן ניט אפ'פטר'ן אינזער חוב מיט איין ביישטייערונג, נאר דאס וועט נאך זיין אן ארבעט פאר יארן.

אין די גרעסערע אידישע ישובים, ארייננגערעכנט ווינניפעג, פארלאזט זיך דער אידישער עולם אויף די קהה'שע טוער, אז זיי זאלן צו זיי קומען און מאנען ביי זיי זייער חוב. אין די קלענערע אידישע ישובים אבער, אין באזונדערס דארטן וואו אידישע פאמיליעס לעבן איזאלירט פון אידישער גע־זעלשאפט, מוז יעדער אידישער יחיד טראגן אליין די אחריות פאר זיין גע־וויסן, און אליין צוטראגן זיין חוב.

די אידן פון מערב קאנאדע צייכענען זיך אויס מיט זייער פליכט־באוואוסטזיין. — אין זיי ווערן וואהרים ענטפערן אייפ'ן רוף פון דעם הונג פאלקס־געצייג קאמפיין קאמיטעט. פארעפנטלאכט נעכטן אין דער צייטונג, צוישקנדיק זייערע ביישטייערונגען לויט זייערע טעגלאכקייטן, אין, אין פאל פון מאנטרעאל, זייערע אידישע ארגאניזירן קאמיטעטן, וואס זאלן האבן די ארבעט פאר א ליינגערער צייט.

דער דאזיקער קאמפיין, צו העלפן רעטן איבער א מיליאן אידישע נפשות פון אונטערגאנג, ווערט געשטוצט פון די פראמינענטסטע פירער פון אמעריקאנער אידנטום (פעזיקס וואהרבורג איז דער קאמיטער פון דעם פאנד), און איז אויך גוטגעהייסן געווארן פון ווינניפעגער רבנים און פון פארשטייער פון אלע אנדערע וויכטיגערע ריכטונגען אינ'ם חינג אידישן לעבן.

מיר האפן, אז דער ענטפער פון די "קאנטרי" אידן אויפ'ן רוף פונ'ם פאלקס געצייג קאמפיין קאמיטעט פאר די דעקלאסירטע אידן פון רוסלאנד וועט זיין א באדייטער און ברייטהארציקער, — ווי די מערב קאנאדער אידן קאנען.

די געגנווארט און צוקונפט פון פאלעסטינע

עטלאכע געדאנקען

פון סער ראבערט וו. האמילטאן, מ. פ.

סער ראבערט וויליאם האמילטאן איז א ליבעראלער דעפוטאט זייט 1922. ער האט געהאלטן עטלאכע חויכע פאסטנס, ווי סעקרעטאר פון דער אויספארשונגס קאמיסיע אין דאמיניניקא; דיסטריקט קאמישאנער אין לאבאס; רעגיסטראטאר פון איסט אפריקאנער פראטעקטאראט; סעקרעטאר פון הילפס קאמיטעט קעגן הונגער; הופט־ריכטער פון בריטישער איסט־אפריקא; פרעזידענט פון אפיעל גע־ריכט אין איסט אפריקא א. א.

ס'איז כדי די באמוענג צו באשריי־בן ווי אזוי די "פאלעסטינער פראגע" זעט אויס אין די אויגן פון דעם דאזיקן באריטמן ענגלישן דעפוטאט, וועלכער איז ניט קיין איד, אבער וועלכער ווינשט אז די רעגירונג פון זיין לאנד זאל ממלא זיין איר הבטחה צו די אידן אין דער זער־בער צייט גוט צו באהאנדלען אלע שיכטן פון דער פאלעסטינער באפעלקערונג.

די ערשטע זאך איז פעסטצושטעלן די פאקטן, אז די אנדערע איז ווי אב־ען־קטיוו אריינצושטעלן, באזייטענדיק אלע סימפאטיען און פאראורטייל. אין דעם איצטיקן מצב איז זייער שווער פעסטצושטעלן די פאקטן. ווי אזוי זאל איינער קאנען אריינגעבן אן אמת אין אן ארטיקעל אויפ'ן מאסן־מעדיום? אין אן אויסבאקומען, א קלארע און פארקיפבאר געשיכטע פון דערשיי־נונגען אין פאלעסטינע זייט דער באלפור דעקלאראציע? אין דער צייט ווען די דעקלאראציע איז געמאכט געווארן האט די גרויסע אידייע, וואס זי האט אנטהאל־טען, צעריזט די פאנטאזיע. אבער ווען דער ערשטער פייער אין אפנעקיט געווא־רען, זיינען די שווערקייטן, מיט וועלכע מ'וועט זיך אומפארמיידלאך אנשטויסן אין דורכפירן די זאך אין פראקטיק געווא־רען דראענד זיכטבאר. אריינצובריינגען א באפעלקערונג פון אירן פון א סך מקו־מות אין פאלעסטינע, פון וועלכער די טערקישע הערשער זיינען נאר וואס ארויסגעשטויסן געווארן, און צו לייגן די פונדאמענטן פון א נייער מלוכה אונטער אומגעוויינלאכע קאנדיציעס, וועלכע זיי־נען געשאפן געווארן דורכ'ן מאנדאט, אין געווען אן אויפגאבע, וואס האט געפאר־דערט די העכסטע מעלות פון שטאטס־מאנשאפט.

דאויקייט, אורטיילסקראפט, סימפא־טיע, געדולד, פארזיכטיקייט און וואכ־זאמקייט זיינען געפאדערט אין דער העכ־סטער מדרגה מצד דער מאנדאטן מאכט.

האבן די דאזיקע מעלות געפעלט? איז אדרעגונג געהאלטן געווארן ווי זי האט האט געדארפט געהאלטן ווערן? איז גלייכגעוויכט געהאלטן געווארן אן פניות ווי ס'איז צווישן פארשיידענע פעלקער מיט קענגנגעוועצט רעליגיעזע פאדערונ־גען און פארארטייל?

ווי אזוי איז די לאגע פראגע באהאנ־דעלט געווארן? האבן די אימיגראנטן אוועקגענומען לאנד פון די אלע באזיצער, און אויב יא, — אויף וועלכע טערמינען און קאנדיציעס?

וועלכעס לאנד איז דארט פאסיק פאר אגריקולטור דורך אויסגעבעסערטע מע־טאדן און וואס פאר א באפעלקערונג איז עס מסוגל אויפצוהאלטן.

ליידער די איינגעבוירענע באפעלקע־רונג פון דער אידישער אימיגראציע אדער זיי פראפיטירן דערפון?

האט די אדמיניסטראציע אנגענומען איינע אז די זעלבע שטעלונג צו אידן און אראבער גלייך, אדער איז זי געווען נוטה חסד צו איין צד מער' ווי צום אנדערן? האבן די אידישע אימיגראנטן געהאט דערפאר אדער ניט?

האט זיינען פראגן אויף וועלכע די ריכ־טיקע תשובות מוזן באקאנט ווערן און פארשטאנען ווערן ניט נאר פונ'ם פארלא־מענט נאר פונ'ם בריטישן עולם איידער דער ריכטיקער קורס פאר דער צוקונפט קאן אנגענומען ווערן.

אין קורצן — מיר מוזן וויסן ווי ווייט די פאליטיק אין דער פארגאנגענהייט איז א דורכפאל, און ווי ווייט זי האט געהאט דערפאלגן איידער א ריכטיקע שטעלונג ווערט אנגענומען פאר דער צוקונפט. אלס א פאלק האבן מיר אפן פאר דער גאנצער וועלט גענומען אויף זיך א התחייבות, און א געגעבענע התחייבות קאן דורכגעפירט ווערן מיט גערעכטיקייט אן צו שארן א יחיד אדער א קיבוץ, וועמעס אינטערעסן עס שיינט צו באריין. די געשעענישן פון לעצטן אוונגסט זיינען געווען א שרעקלא־כער קלאפ אפילו פאר די וואס האבן גע־קאנט פאראויסזעען אז די לאגע איז ניט זיכער. זיי האבן זיך דאך ניט פארגע־שטעלט אז די ראסן געפילן קאנען אזוי צעחריצט ווערן ביז יעדער צוריקהאלט זאל פלאצן און אויסברעכן אין א גרוי־סער בלוטבאד. די ערנסטקייט פונ'ם גע־שעענעם אויסברוך האט לכל הפחות גע־האט דעם עפעקט, וואס ס'האט געצוינג די אויפמערקזאמקייט אויפ'ן מצב, און אויב די זאך־וועט ריכטיק גענומען ווערן אין האנט איז פאראן א גרונד פאר האפע־נונג. אבער יעדע אומגעלונגענעם האנדלונג וואס פירט צו קוצזיכטיקער פאליטיק, קאן פירן צו ערנסטע רעזולטאטן.

עס אנג נאטירלאך שווער און אויך ניט ווינשנסווערט צו ריידן פריי ווענן די לעצטע געשעענישן אין איצטיקן מאמענט איידער די שאו קאמיסיע האט צוגע־שטעלט איר באריכט. אבער כאטש די ארבעט פון דער קאמיסיע איז געווען זייר־ער באגרעניצט איז דאך אומפארמיידלאך אז פאר דער קאמיסיע זאל שוועד זיין צו האלטן זיך אין די איינגע ראמען פון דער אויספארשונג.

ארטיילנדיק פון די ידיעות ווענן די באהאנדלונגען וואס זיינען דערשינען אין דער פרעסע פון צייט צו צייט איז קלאר א זאך ברייטע ווענן פון א וויט גרייכנדן כאראקטער זיינען דורך דער אויספארשונג געעפנט געווארן. אין דעם שטעקט די סכנה, אז וואס דער באריכט זאל ניט אנטהאלטן, איז אויב ער שטייט אליין, קאן ער מאכן דעם איינדרוק אויפ'ן דעת הקהל אז ער איז דער אנהויב און דער סוף פון א פולער רעגירונג אויספאר־שונג.

אזא זאך טאר ניט דערלאזן ווערן, און דער וויל־קאמענער פאסיקער בריוו וואס איז דערשינען אין "טיימס" פון דעם 23 דעצעמבער, מיט די חתימות פון לארד באלפור, לארד דזשארדזש און גענעראל סמוטס, זעצט פעסט די לאגע אזוי קלאר, אז איך געפין פאר נויטיק צו ציטירן פון אים:

די קאמיסיע וואס איז איצט באשטימט אין פאלעסטינע צו אויספארשן אין פאר־גרעניצטע ראמען א ספעציעלן ענין, די דאזיקע קאמיסיע, ווי מיר דיינקען, אזוי שנעל ווי זי וועט אפגעבן איר באריכט, זאל דערגענצט ווערן דורך א גענויער אונטערזוכונג בנוגע די גרויסע פראגן פון פאליטיק און אדמיניסטראציע."

די "טיימס" אפשטעלנדיק זיך אין א ליים־ארטיקל ווענן דעם בריף, באמערקט: "דער דערפאלג פונ'ם פאלעסטינער מאנ־דאט איז פון גרויס אינטערעס פאר דער בריטישער אימפעריע".

אז אויספארשונג ווענן די דאזיקע גרויי־סע פראגן פון פאליטיק מוזן מיר האבן, איידער די ליניע פון צוקונפטיקער אק־ציע קאן גוט און ריכטיק געלייגט ווערן, ווארום וואס מיר טוען אין פאלעסטינע און די מאס פון אונזער דערפאלג אין דורכצופירן דעם מאנדאט, וועט באשטי־מען ניט נאר די צוקונפט פונ'ם לאנד, נאר וועט שטארק אנרירן דעם גאנצן מיר־טעל מזרח און וועט האבן אן אפפלאנג, וועלכער וועט זיך טראגן איבער דער גאנ־צער וועלט. ריכטיקע שריט אין איצטיקער קריטישער לאגע זיינען באמת א זאך פון "גרויס אינטערעס" פאר דער בריטישער אימפעריע.

פארשיידענע שטאנדפונקטן קאנען גע־נומען ווערן בנוגע דער פארם פון דער אונטערזוכונג. דעם 23טן דעצעמבער האט סער ארטשיבאלד סינקלער געשטעלט די פאלגנדע פראגע צום פריים־מיניסטער אין פארלאמענט:

"אויב ער האט בדעה צו באשטימען אן אונטערזוכונגס קאמיסיע ווענן די גרויסע פראגן פאליטיק בנוגע דער צוקונפטיקער אדמיניסטראציע פון פאלעסטינער מאנ־דאט, היות אזעלכע פראגן זיינען אויסגע־שלאסן פון דער שאו קאמיסיע".

דערויף איז דער פאלגנדער ענטפער גע־געבן געווארן: —

"איך האב געזעען, אז דער פארשלאג איז פארעפנטלאכט געווארן אין א בריוו־מיט איינפלוסריכע חתימות, וועלכע צי־ען נאטירלאך מיין פארלייכטיקסטע אויס־מערקזאמקייט. אבער עס זיינען פאראן וויכטיקע באאבאכטונגען וועלכע מוזן פארזיכטיק געוואוינן ווערן אין אן אנדער פון דער אינדזיידלונג פון אדמיניסטראציע. אין דעם שטעקט די סכנה, אז וואס דער באריכט זאל דערגענצט ווערן, אויב ער מאכט דעם איינדרוק אז ער איז דער אנהויב און דער סוף פון א פולער רעגירונג אויספאר־שונג.

אזא זאך טאר ניט דערלאזן ווערן, און דער וויל־קאמענער פאסיקער בריוו וואס איז דערשינען אין "טיימס" פון דעם 23 דעצעמבער, מיט די חתימות פון לארד באלפור, לארד דזשארדזש און גענעראל סמוטס, זעצט פעסט די לאגע אזוי קלאר, אז איך געפין פאר נויטיק צו ציטירן פון אים:

די קאמיסיע וואס איז איצט באשטימט אין פאלעסטינע צו אויספארשן אין פאר־גרעניצטע ראמען א ספעציעלן ענין, די דאזיקע קאמיסיע, ווי מיר דיינקען, אזוי שנעל ווי זי וועט אפגעבן איר באריכט, זאל דערגענצט ווערן דורך א גענויער אונטערזוכונג בנוגע די גרויסע פראגן פון פאליטיק און אדמיניסטראציע."

די "טיימס" אפשטעלנדיק זיך אין א ליים־ארטיקל ווענן דעם בריף, באמערקט: "דער דערפאלג פונ'ם פאלעסטינער מאנ־דאט איז פון גרויס אינטערעס פאר דער בריטישער אימפעריע".

אז אויספארשונג ווענן די דאזיקע גרויי־סע פראגן פון פאליטיק מוזן מיר האבן, איידער די ליניע פון צוקונפטיקער אק־ציע קאן גוט און ריכטיק געלייגט ווערן, ווארום וואס מיר טוען אין פאלעסטינע און די מאס פון אונזער דערפאלג אין דורכצופירן דעם מאנדאט, וועט באשטי־מען ניט נאר די צוקונפט פונ'ם לאנד, נאר וועט שטארק אנרירן דעם גאנצן מיר־טעל מזרח און וועט האבן אן אפפלאנג, אין דער פרעסע פון צייט צו צייט איז קלאר א זאך ברייטע ווענן פון א וויט גרייכנדן כאראקטער זיינען דורך דער אויספארשונג געעפנט געווארן. אין דעם שטעקט די סכנה, אז וואס דער באריכט אויספארשונג געעפנט געווארן. אין דעם שטעקט די סכנה, אז וואס דער באריכט זאל ניט אנטהאלטן, איז אויב ער שטייט אליין, קאן ער מאכן דעם איינדרוק אויפ'ן דעת הקהל אז ער איז דער אנהויב און דער סוף פון א פולער רעגירונג אויספאר־שונג.

אזא זאך טאר ניט דערלאזן ווערן, און דער וויל־קאמענער פאסיקער בריוו וואס איז דערשינען אין "טיימס" פון דעם 23 דעצעמבער, מיט די חתימות פון לארד באלפור, לארד דזשארדזש און גענעראל סמוטס, זעצט פעסט די לאגע אזוי קלאר, אז איך געפין פאר נויטיק צו ציטירן פון אים:

"איך האב געזעען, אז דער פארשלאג איז פארעפנטלאכט געווארן אין א בריוו מיט איינפלוסריכע חתימות, וועלכע צי־ען נאטירלאך מיין פארלייכטיקסטע אויס־מערקזאמקייט. אבער עס זיינען פאראן וויכטיקע באאבאכטונגען וועלכע מוזן פארזיכטיקסטע אויפ־מערקזאמקייט. אבער עס זיינען פאראן אימפעריע.

פארשיידענע שטאנדפונקטן קאנען גע־נומען ווערן בנוגע דער פארם פון דער אונטערזוכונג. דעם 23טן דעצעמבער האט סער ארטשיבאלד סינקלער געשטעלט די פאלגנדע פראגע צום פריים־מיניסטער אין פארלאמענט:

"אויב ער האט בדעה צו באשטימען אן אונטערזוכונגס קאמיסיע ווענן די גרויסע פראגן פון פאליטיק בנוגע דער צוקונפטיקער אדמיניסטראציע פון פאלעסטינער מאנ־דאט, היות אזעלכע פראגן זיינען אויסגע־שלאסן פון דער שאו קאמיסיע".

דערויף איז דער פאלגנדער ענטפער גע־געבן געווארן: —

אונטער א פאלשער מאסקע

א העכסט סענסאציאנעלער ראמאן פון איבערגעבנהייט און באטרוג, פון ליבע :: :: און האס :: :: פון ש. ל.

(פארטזעצונג)

— ביז איך שיין ? געפעל איך דיר ? האבן אירע אויגן קלאר געפרעגט ביי דעם יונגן מאן, וואס איז געשטאנען ווי באראישט.

דאן האט זי גענומען א פידל, און ווערענד זי האט געשפילט האט זי אויף געטאנצט.

עס איז געווען א זעלטענער, ווילדער שטורם טאנץ, אין וועלכן עס האט זיך אויסגערייסן די נאנצע ליידנשאפט פון דער יונגער אינדיאנערין.

און ווען זי האט געענדיקט איר טאנץ איז נעפאלן פאר אים אויף די קני, און זיך צודריקנדיק מיט איר שיינעם קערפער, האט דער יונגערמאן ניט געקאנט זיך מער איינהאלטן אין איר האנט אין געזיכט מיט הייסע קושן אזוי ווי א שיכור. ער איז געגאנגען נאך איר אויף איר וואונק.

אבער וואס איז דאס ?

א העלאכע געשטאלט איז אזוי ווי פון דער ערד ארויסגעוואקסן פון א ווייך קעל פון צימער.

צוערשט האט זיך באוויזן א קאפ. דאן די פלייצעס, דער קערפער, און דאן . . . אין דעם אויגנבליק ווען דזשאן האט זיך געוואלט איבערגעבן צו דער ליבע פון דער שיינער אינדיאנערן האט א פעטליע א פייף געטאן אין דער לופט און דזשאן האט ארויסגעשטויסן א הייזעריקן געשריי און האט זיך געכאפט ביים האלז, אבער עס איז שוין געווען צו שפעט.

א צי — און האלב דערשטיקט איז ער אראפגעפאלן אויף דער ערד.

א צווייטער געשריי האט דורכגעריסן די לופט, דאס האט פארצווייפלט אויסגעשריען אוראננא, וועלכע האט פארדעקט דאס געזיכט מיט ביידע הענט און האט ניט געקאנט צוזעען דאס שרעקלאכע בילד.

מוסטאר — דען דאס איז ער געווען — האט זיך נארנים געקימערט וועגן דער פארצווייפלונג פון דער שיינער אינדיאנער מיידל. ער האט זיך מיט א שפאטן שען שמייכל אראפגעבויגן צו דעם האלב דערשטיקטן דזשאנען און האט אים אריינגעשטופט אין דעם זאק וואס ער האט געבראכט מיט זיך.

מיט זיין גאנצער קראפט האט ער דעם זאק צוגעשלעפט צו דעם ראנד פון קעלער, פון וועלכן ער איז פריער ארויס געקומען און מיט א ברוק פון זיין פוס, האט ער דעם זאק מיט דעם אומגליקלאכן דזשאנ'ען אראפגעשטויסן אין דער טיפעניש.

דער אומהוימלאכער גערויש האט אויסגעוועקט אוראננא'ן. מיט אירע הענט צוגעדריקט צו אירע שלייפן האט זי אנגעקוקט דעם באנדיט מיט אומנאטירלאך גרויסע אויגן, אין וועלכע עס האט געבליצט אזוי ווי וואנזין אן אומבאשרייבלאכער שוידער.

אבער ער האט זיך ניט געקימערט. ער האט איר אנגעגומען ביי דער האנט, און אן א ווארט צו רעדן, האט ער איר ארויסגעפירט פון הויז און האט פארשלאסן די טיר הינטער זיך.

דאס איז געווען ניט דאס ערשטע שווערהאפטע געהייסניש, וואס איז געווען פארבארגן אין דער דאזיקער חורבה.

קאפיט 595

א ווייכדער איינפאל

טיפער און טיפער, אזוי ווי א ווארעם האט די אייפערזוכט געלעכערט ליידי האדלי'ס ברוסט קעגן דעם גראף. איר אייפערזוכט האט זיך אנגעפאנגען זינט דער גראף האט זיך פארקאבט מיט פרוי מאריאני, און איז געווארן נאך שטארקער זיט דער גראף האט אין בערלין אנגעהויבן צו פארפאלן. ווערן אויף נאנצע נעכט איז זי האט פון אים ניט געקאנט דערפארן וואו ער פארברייגנט די צייט און וואס ער זוכט.

— מיין טייערע, — פלעגט ער צו איר זאגן מיט א שמייכל פון שפאט, ווען זי האט אים געפרעגט וואו ער איז געווען, — מיך קאנען זיך שוין לאנג גענוג, אז דו האלסט פארשפארן מיר נאכצושפיאנירן. ווען דו וואלסט האבן מער מארך אין קאפ, וואלסטו פארשטאנען אז מיר לינט יעצט ניט אין זינען ניי ליבעס. איך האב איינגנלאך א נייעס פלאן און ווען עס זאל זיך מיר איינגעבן וועלן מיר ביידע זיין צופרידן.

ליידי דאדלי האט זיך מיט זיין ענטפער זיך געמוזט צופרידנשטעלן. באלד אבער האט זי געפונען א נייע אורזאכע פאר איר אייפערזוכט.

עס איז געווען מיט איניקע טעג שפעטער, אלס דער גראף, זיצנדיק מיט ליידי דאדלי אין מיט ביידע מאריאני'ס אן א רייכן רעסטאראן האט ער זיי דערקלערט אז ער האט זיך צופעליק געטראפן מיט אלטן פריינט, אן אפיצער, וועלכער האט אים געבעטן צו פארברייגנען מיט אים אן אונט.

ער, דער גראף, וואלט גערן געוואלט פארשטעלן די דאמען פאר זיין אלטן פריינט, אבער יענער איז א געפערלאכע פרויען פיינט, און דערפאר מוזן זיי שוין דעם אונט זיין צופרידן צו פארברייגנען אין דער געזעלשאפט פון זיין זון.

ליידי דאדלי האט נאטירלאך באלד געקראגן א פארדאכט, אבער רעדן האט זי דאך ניט געקאנט פאר די אויגן פון דער פרני און פריילן מאריאני.

די פרויען מאריאני האבן גארניט געהאט דאגענען, אז ער זאל איין אונט פארברייגנען מיט אן אלטן פריינט, און דער גראף האט אין הארצן געלאכט פון די נארישע פרויען.

ארום נין אזייגער אין אונט איז ער אוועקגעגאנגען און ניט ווייט פון דעם האטעל האט ער זיך צוזאמענגעטראפן מיט זיין אלטן יוגנט פריינט, דעם אלטן פרויען שונא.

אבער די פרויען מאריאני וואלטן איבערראשט געווארן ווען זיי וואלטן דערזעען דעם "יוגנט פריינט", דען ער איז נאר געווען א פרוי, שטארק דעקאלטירט מיט א געפיידערטן געזיכט און רויט בלאנדע האר.

זיי האבן זיך ביידע געזעצט אויף א דראזשקע און זיך געהייסן פירן אין דער אפעראע.

די פרויען מאריאני און דער פאלשער גראף אלעקסאנדער האבן אנפאנגען זיך געוואלט אונטערהאלטן מיט מוזיק, אבער באלד האבן זיי זיך אנגעהויבן לאנגווייליקן. פרוי מאריאני האט זיך געלאנגווייליקט ווייל איר חתן איז דא ניט געווען, און חוה און ליידי דאדלי האבן זיך געפילט אומבאקוועם. איבערהויפט ליידי דאדלי, וועלכע האט מיט אלע מעגלאכקייטן אויסגעמידן צו זיין צוזאמען מיט איר "כלה" אום ניט צו דארפן באווייזן איר צערטלאכקייט, ווי עס פאסט פאר א חתן.

חוה האט שוין אין אמת'ן מערערע מאל באמערקט, אז איר חתן מיידעט איר אויס, און איר הארץ פלעגט זיך צוזאמענקלעמען, ווייל זי האט געגלויבט אז איר ליבע איז שוואך. און אזוי זיינען אלע דרי ייגעוועסן. זי האט אויסגערופן : צו וואס זאלן מיר דא זיצן און זיך לאנגווייליקן ? — איך האב א פרעכטיקע אידייע ! איך האב אזויפיל געהערט דערציילן פון "בערלין ביינאכט", ווי מען אמוזירט זיך דא אויף אלערליי אופנים, און איך האב אימער געוואלט בעטן מיין חתן ער זאל מיט אונז ערגעץ ארויספאהרן, און אזוי ווי ער איז איצט ניטא דא, און קיין געפאר פאר אונז קאן דא ניט זיין — ווארום בארא אן אלעקסאנדער וועט דאך אונז באגלייטן !

ליידי דאדלי איז גארניט געווען צופרידן פון דעם פלאן. די ראלע פון א באשיצער האט איר גארניט געפאסט, ווייל זי איז דאך אויך געווען א פרוי, און איבערהויפט האט זי געציטערט צו קרעמען צופיל אין געזעלשאפט, ווייל זי האט מורא געהאט, אז מען קאן איר דערקאנען, דען שוין מער ווי איין מאל האבן די מענער געקוקט אויף איר מיט פארוואונדערטע בליקן, אזוי ווי זיי וואלטן גארניט געגלויבט, אז דער דאזיקער עלעגאנטער יונגערמאן איז פון זייער געשלעכט, זי האט אלזא דורכאויס ניט געוואלט גיין.

עס האט אבער ליידי דאדלי גארניט געהאלפן אז ערדלאך האט זי געמוזט איינשטימען צו גיין מיט זיי.

באלד האט מען אריינגערופן דעם האטל דינער און געפרעגט ביי אים אויף די פלעצער, וואו מען קאן זיך אמוזירן.

דער דינער האט זיי אנגערופן עטלאכע פלעצער, אבער איבערהויפט האט ער זיי רעקאמענדירט דעם האטעל לעבן דער אפעראע.

ליידי דאדלי האט זיך געפילט זייער נידערשלאגן, ווען זי איז ארויס מיט די פרויען פון האטעל, אבער זי האט זיך געמאטערט צו גיין מיט פעסטע גרויסע טריט אום זיך צו צייגן ניט א מאן.

„ אן אוטומאביל האט זיי געבראכט צו דעם פלאץ. אין דעם אויגנבליק, ווען זיי זיינען ארויסגעגאנגען פון דעם אוטומאביל איז זיי געקומען אנטקעגן א שלאנקער הער, וועלכער איז געבליבן שטיין איבעררראשט, און איידער ער איז געקומען צו זיך פון זיין איבעררשונג זיינען שוין די פרויען פארשוואונדן געווארן אין דעם האטעל לעבן דער אפעראה.

דער יונגערמאן איז נאך אימער געשטאנען אומבאוועגלאך. — דאס זיינען זיי — האט ער געמורמלט, — אבער ווי קומען פרוי מאריאני און פריילן חוה אין דעם דאזיקן האטעל, וואו עס פאר־זאמלען זיך אלע צווייפלהאפטע כאראקטערע ? און ווער איז דער יונגערמאן וואס באגלייט זיי ?

— איך מוז זיך איבערצייגן וואס זיי טוען דא, און ווי אזוי זיי קומען אהער.

די דריי דאמען זיינען אונטערדעסן אריינגעקומען אין זאל, וואו עס האט געהערשט א גרויסער ליארם, פון וועלכן עס האט זיך געהערט א פרייליכע מוזיק. אין מיטן זאל האבן זיך געדרייט אין א ווילדן טאנץ מערערע פארלאך.

מען האט באלד געקאנט באמערקן, אז גיט דער טאנצן איז ביי זיי די הויפט זאך. די דאמען זיינען אלע געווען שיכור. און אפט האט זיך געהערט אן אויסגעלאכטער געלעכטער.

דא איז געווען דער פלאץ וואו מאנכע פארתייראטע מענער האבן פארשווענדט זייערע פארהיינסכן אויף ווייב און פרויען, ווערנד אין דער היים האבן די פרויען און די קינדער געשמאכט פון הונגער.

באזונדער גרוים איז געווען די צאל פון האלב דערווארקסענע איינגלאך, וועלכע האבען דא באגראבן זייער עגערגיע, זייער מוט און זייער געזונט, און זיי זיינען פארקראכן אין אזא זומפ, פון וועלכן זיי האבן זיך מער ניט געקאנט ראטעווען.

אלע האבן זיך געזעצט ארום א טישל, און ליידי דאדלי וועלכע האט געשפילט די ראלע פון א מאן, האט באשטעלט ווייין.

פלוצלונג איז זי געווארן רויט און בלאס. עטלאכע מענער, האלב שיכור און אויסגעלאכן ווי זיי זיינען געווען, האבן זיך ארום זיי ארומגעקליבן, און האבן אנגעהויבן צו זאגן זיי אלע געמיינע וויצן.

— מיינע דאמען, — האט איין מאן אויסגערופן, — איר זייט אזוי שיין, אז איר וועט געווים אונז וועלן באגלייטן און גיין מיט אונז מאנצן.

חוה און פרוי מאריאני זיינען געווארן טויט דערשראקן און האבן געווארפן רחמנות'דיקע בליקן אויפ'ן פאלשן באראן אז ער זאל זיי באשיצן.

(פארטזעצונג קומט)

א צעבראכענע קאנאפע מאכט שלום צווישן מאן און ווייב

אין ווילנע, ביים רב אין שטוב, האט די טעג אסירט אזא געשיכטע :

צום רב אין שטוב איז אריינגעפאלן א פאר פאלק פון די מיטעלע יארן און האבען אויסגעשאפן ביידע אין איין קול :

— א גט !

אויף דער פראגע פון דעם רב פאר וואס וויקן זיי זיך געטן, צי האט אימעצער געכאפט דעם אנדערן ביי א פאר־אכט — האבן ווידער ביידע זיך צעשריען, אז וועגן דעם רעדט זיך ניט, הלואי וואלט נאר פרנסה געווען, ווי די "ערלאכקייט" איז ביי ביידע צדקים אין בעסטער אדענונג. אלא וואס איז פארט די סיבה פאר וואס זיי וויקן זיך גט'ן ? די ערשטע האט אויסגעגאלן איר ביטער הארץ די אידיענע, דער מאן אירער, — זאגט זי, — איז א שלימ־מזל'ניק, פארדינט ניט, ברייגנט ניט אין שטוב אויף חיונה. הכלל, ער טויג ניט . . . דעריבער, וויל זי זיך מיט אים גט'ן !

ער, דער מאן, באשטעטיקט אויך די זעלבע מעשה, ער איז מודה, אז קיין חיונה איז ניטא . . . קיין פרנסה האט ער ניט, אבער ער איז ניט שולדיק . . . פונדעסטוועגן איז ער מסכים אויך אויף א גט, מחמת דאס ווייבל דערגייט אים די יארן, אז ער קאן שוין פון איר ניט אויסהאלטן.

דער רב האט ביידע גאנץ גוט אויסגעהערט, צוגעשאקלט מיט דעם קאפ און האט שוין געוואלט פארארדענען צו שרייבן דעם גט . . .

פלוצלונג ניט ער א פרעג דעם מאן :

— וואס איז אייער מלאכה ?

— א טאפעצירער.

— פארריכט איר קושעטקעס אויך ?

— יא.

— אויב איר ווילט האב איך פאר אייך א קושעטקע צו פארריכטן, וועט איר פארדיינען א אר גראשן.

— אך, ביטע, פאר וואס ניט ? ! . . .

דא האט דאס פאר פאלק פלוצלונג פארגעסן אן דעם גט.

די רבי'צן האט ארויסגעשלעפט איר קושעטקע, דער טאפעצירער האט זי באראכט פון אלע זייטן, די טאפעצירערקע האט אויך געהאלפן, מען האט זיך ארומגעדרונגען ווען דער טאפעצירער אוועקגעטראגן די קושעטקע אויפ'ן לייצע א פריילאכער און א צופרידענער, וואס ער האט ענדלאך געקאגן א שטיקל ארבעט.

און די טאפעצירערן, דערזעענדיק די צעבראכענע קושעטקע פון וועלכער דעם מאן שטייט פאר א פארדינסטל, האט איינגענצן פארגעסן אן גט און מיטגעהאלפן אין דעם מאן צו טראגן דעם "אוצר" אהיים.

אזוי ארום האט א צעבראכענע קושעטקע געבראכט דער אר פאלק דעם אמת'ן שלום בית . . .

בריוו אין רעדאקציע

א טרויעריקע דערשיינונג

ציפעליק האב איך געזעען ביי זאמלער פון "פאלקס געצייג קאמפיין" ביי שטייערונגען פון געוויסע פערזאנען, ווי מאנופעקטשורערס, ריעל־עסטייטניקעס און ה. גל. און זעענדיק דאס האב איך ניט געקאנט גלויבן מיינע אויגן, אז דאס זיינען געווען ביישטייערונגען צו העלפן א מ י ל י א ן רוסישע דעקלאסירטע אידן. ניכער וואלט מען געקאנט גלויבן, אז די ביישטייערונגען זיינען אויף חתונה צו מאכן אן ארימער מיידל, אדער אויף אויפבויען א קליינשטעטלדיקע באד וואס האט אפגעברענט. דאס וואלט אבער ניט געקאנט געגלויבט ווערן אז ס'איז פאר אזא האט ווייכטיק ענין ווי דער פאלקס געצייג קאמפיין.

ווען איך זאל ניט וויסן די ברייטהארציקייט פון די ווייניפענער מנדבים, וואלט איך אויף זיי געזאגט "נתבעים לעגל ונותנים, נחבעים למשכן ואינם נותנים". ווייל ווייפיל קאמפיינס אמעריקאנער בכלל און ווייניפענער בפרט האבן שוין געהאט איז נאך אזא נויטווענדיקער און וויכטיקער קאמפיין ניט געווען.

וואס־זשע איז דו אורזאך פון אזא דערשיינונג ?

א תשובה אויף דער פראגע האב איך געפונען אין "אויפרוף" פון קאמיטעט אין ד. א. וו. "מיר מוזן האבן מער זאמלער". ניין, הייכגעשעצטער קאמיטעט ! ניט דער "כמות" פון די זאמלער איז וויכטיק, נאר דער "איכות".

און איך וואר אייך. שטעלט אפ די זאמלער. זיי קוילען אפ דעם קאמפיין. זאמלער דארפן זיין נאבאלעמען איינפלוס־רייכע מענשן, וועלכע באוווגן דעם רייכערן און מיטעלען קלאס מנדבים. צו דער ארימערער באפעלקערונג זאלן ניין סתם זאמלער. איר, דער קאמיטעט אליין דארפט באזוכן די מנדבים, וועלכע איר ערע זאמלער האבן שוין קווייטירט, און איך ווייל ניט, אז איינעקע וועלן גיבן 5 און צען מאל אזוויפיל. — אזעלכע ביישטייערונגען קאנט איר ניט פארעפנטלאכן, עס וועט שטעכן ניט נאר דא אין שטאט, נאר אויז דאן די אנדערע שטעט פון מערב קאנאדע.

א. געווערזענער

(::)

למה יאמרו הגוים

פון י. קליינער

פאר דורות און דורות זינט דאס אידישע פאלק עקזיסטירט אין גלות האבן מיר געהאט אויסצושטיין גענוג פארפאלגונגען און דריפות.

אויף אין דעם לאנד פילט זיך פון צייט צו צייט ווי עס בלאזן אנטיסעמיטישע ווינטעלאך. עס האט דער קריסט דא ניט אזא צוטרוי צו א אידן, און פון דעם בעסטן טען. קריסטלאכן פריינט קאן מען אמאל הערן א ניט פאסיק ווארט פאר אידן. ניט ווייניגער שטעלט זיך די פראגע, פאר וואס עפעס אין דעם דאזיקן לאנד פון טאלעראנץ און פרייהייט אזא באצאיאונג צו אונז ? וועמענס שולד איז עס, פון וואנען נעמען זיך די אלע באשולדיקונגען ?

און ווען מען טראכט זיך טיפער אריין אין דער פסיכאלאגיע פון דעם קומט מען צו דער איבערצייגונג אין דעם טרויעריקן אמת, אז עטוואס שולדיק אין דעם איז א טייל פון פארגטוואלטראכע מענשען פון אונזער איינענעם פאלק. עס קאן מאקע זיין אז מיר האבן א סך מעלות אין זיך, נאר ליידער האבן מיר אויך גענוג חסרונות וועלכע ווייזן זיך עטוואס ארויס פון צייט צו צייט און דער פרעמדער באמערקט זיי זייער שטארק. עס וועט אויך ניט שאדן דאס מיר אליין זאלן עס באמערקן. און אויסגעפונען אונזערע פעלערן.

איצט צו דעם ענין פון דעם דאזיקן בריף. עס זיינען פאקטן וועלכע ריידן פאר זיך אליין, אין וועלכע דער לעזער פון דער צייטונג וועט געפינען און וועט אליין קאנען אורטיילן לויט זיין מיינונג.

לאנגזאם וואקסט דער אידישער ישוב אין מערב קאנאדע, אין אזעלכע פלעצער ווי עס איז ניט געווען קיין אידישע פאמיליע מיט 10—15 יאר צוריק קאן מען איצט געפינען א אידישן ישוב פון א פאר אידישע פאמיליעס און ווי עס איז מאכט יעדער איינער א לעבן. א חוץ דזשענעראל סטארס און קליינע סטארקיפער און אנדערע אונטערנעמונגען אין די פרייערע פראווינצן איז אויף אנטוויקלט א פרטערוואנג און פעגן האנדל. א גרעסערן פראצענט פון דעם דאזיקן האנדל איז אין אידישע הענט, די פארס ווערן געקויפט אין קאלגארי ביי דעם פארמער, און עס ווערט געשיקט צו די מארקעטס אין אין איסטערן קענעדע. עס איז ניט קיין שלעכטער מסחר און פיל אידישע פאמיליעס מאכן דערפון א לעבן.

עס געפינט זיך אבער אין די ביזנעס אזוי ווי אין אלע אנדערע, א טייל פון אומפאראנטוואָרטלאכע מענשן וועמענס צוועק איז צו ווערן רייך מיט אמאל, מען לאזט זיך ארויס פון דער קאונטרי מיט א גרויסער הערליין פון גאנצע פירמעס און קאאפעריישאנס. מען קויפט אפ די סחורה ביי דעם פארמער, און מען שרייבט דערפאר אויס א דרעפט און ווען עס קומט צו צאלן דעם דאזיקן דרעפט איז געוויינטלאך קיין געלט ניטא. דער דרעפט גייט דאן פון איין באנק צום אנדערן, און עס נעמט אמאל א סך מאנאטן ביז מען קאן צוזאמענקליבן דאס געלט.

ווי נעוואג ווערט דאס ניט געטאן נאר איינמאל. און עס איז זיכער דאס אזא ארגאניזירטע קוסטארן בנוגע שטייערן חדשים ארום זיינען געקומען די נ. פ. און ביי באקומען עסנווארן, יעדער אר. נאניזירטער" באקומט א פערטל פונט — 100 גראם ברויט מער, אלס דער ניט ארגאניזירטער קוסטאר. דאס לעבן איז פרעמדער וואלוטע, און דערפאר וועט זיי זייער טייער. דער וואס איז ניט קיין מיטגליד פון א קאאפעראטיוו מוז פאר אלע פראדוקטן באצאלן לויט די הויכע מארק פריין, דערפאר איז יעדערער, לאך צוליב קויפן א שפן מאשין, יעצט וואס פארמאגט א מיטגלידס־ביכל פון א־קאאפעראטיוו האלט זיך פאר גליקלאך.

פיל לעבן נאך אויפ'ן חשבון פון די דאלארן, וועלכע זיי באקומען פון זייערע קרובים אין אמעריקע. נאר די רעגירונג עקספלאטירט זייער שטארק די הילף, וועלכע די קרובים פון אמעריקע גיבן דארטיקע איינוואוינער. פאר א דאלאר באצאלט די רעגירונג מיט סאוועטישן געלט (וועמעס ווערט איז געפאלן העכער דריי מאל), לויט דעם אפיציעלן קורס. דער, וואס פארדערט די אנגעקומענע סומע אין דאלארן, צאלט אים די באנק אויס אין דאלארן, נאר ער פארצייכנט ביי זיך זייערע נעמען און די נ. פ. או. אנגענטן באזוכן אפט דעם מאן און פרעגן אז וואס ער האט געטאן מיט די דאלארן. אויף אזא אופן מוז מען סוף סוף אויסביישן די דאלארן לויט דעם אפיציעלן קורס.

איינע אן אלמנה האט באקומען פון אירע קרובים אין אמעריקע א באשטימטע סומע מיט'ן צוועק צו קויפן א שפן מאשין. זי האט געפארערט, אז די באנק זאל איר אויסצאלן אין דאלארן. אין מעגדריקן, ווייל זי האט געגלויבט אז איר ליבע איז שוואך. און אזוי זיינען אלע דר ייגעוועסן. זי האט אויסגערופן : צו וואס זאלן מיר דא זיצן און זיך לאנגווייליקן ? — איך האב א פרעכטיקע אידייע ! איך האב אזויפיל געהערט דערציילן פון "בערלין ביינאכט", ווי מען אמוזירט זיך דא אויף אלערליי אופנים, און איך האב אימער געוואלט בעטן מיין חתן ער זאל מיט אונז ערגעץ ארויספאהרן, און אזוי ווי ער איז איצט ניטא דא, און קיין געפאר פאר אונז קאן דא ניט זיין — ווארום בארא אן אלעקסאנדער וועט דאך אונז באגלייטן !

ליידי דאדלי איז גארניט געווען צופרידן פון דעם פלאן. די ראלע פון א באשיצער האט איר גארניט געפאסט, ווייל זי איז דאך אויך געווען א פרוי, און איבערהויפט האט זי געציטערט צו קרעמען צופיל אין געזעלשאפט, ווייל זי האט מורא געהאט, אז מען קאן איר דערקענען. דען שוין מער ווי איין מאל האבן די מענער געקוקט אויף איר מיט פארוואונדערטע בליקן, אזוי ווי זיי וואלטן גארניט געגלויבט, אז דער דאזיקער עלעגאנטער יונגערמאן איז פון זייער געשלעכט, זי האט אלזא דורכאויס ניט געוואלט גיין.

עס האט אבער ליידי דאדלי גארניט געהאלפן אז ערדלאך האט זי געמוזט איינשטימען צו גיין מיט זיי.

באלד האט מען אריינגערופן דעם האטל דינער און געפרעגט ביי אים אויף די פלעצער, וואו מען קאן זיך אמוזירן.

דער דינער האט זיי אנגערופן עטלאכע פלעצער, אבער איבערהויפט האט ער זיי רעקאמענדירט דעם האטעל לעבן דער אפעראה.

ליידי דאדלי האט זיך געפילט זייער נידערשלאגן, ווען זי איז ארויס מיט די פרויען פון האטעל, אבער זי האט זיך געמאטערט צו גיין מיט פעסטע גרויסע טריט אום זיך צו צייגן ניט א מאן.

„ אן אוטומאביל האט זיי געבראכט צו דעם פלאץ. אין דעם אויגנבליק, ווען זיי זיינען ארויסגעגאנגען פון דעם אוטומאביל איז זיי געקומען אנטקעגן א שלאנקער הער, וועלכער איז געבליבן שטיין איבעררראשט, און איידער ער איז געקומען צו זיך פון זיין איבעררשונג זיינען שוין די פרויען פארשוואונדן געווארן אין דעם האטעל לעבן דער אפעראה.

דער יונגערמאן איז נאך אימער געשטאנען אומבאוועגלאך. — דאס זיינען זיי — האט ער געמורמלט, — אבער ווי קומען פרוי מאריאני און פריילן חוה אין דעם דאזיקן האטעל, וואו עס פאר־זאמלען זיך אלע צווייפלהאפטע כאראקטערע ? און ווער איז דער יונגערמאן וואס באגלייט זיי ?

— איך מוז זיך איבערצייגן וואס זיי טוען דא, און ווי אזוי זיי קומען אהער.

די דריי דאמען זיינען אונטערדעסן אריינגעקומען אין זאל, וואו עס האט געהערשט א גרויסער ליארם, פון וועלכן עס האט זיך געהערט א פרייליכע מוזיק. אין מיטן זאל האבן זיך געדרייט אין א ווילדן טאנץ מערערע פארלאך.

מען האט באלד געקאנט באמערקן, אז גיט דער טאנצן איז ביי זיי די הויפט זאך. די דאמען זיינען אלע געווען שיכור. און אפט האט זיך געהערט אן אויסגעלאכטער געלעכטער.

דא איז געווען דער פלאץ וואו מאנכע פארתייראטע מענער האבן פארשווענדט דעם זייערע פארהיינסכן אויף ווייב און פרויען, ווערנד אין דער היים האבן די פרויען און די קינדער געשמאכט פון הונגער.

באזונדער גרוים איז געווען די צאל פון האלב דערווארקסענע איינגלאך, וועלכע האבען דא באגראבן זייער עגערגיע, זייער מוט און זייער געזונט, און זיי זיינען פארקראכן אין אזא זומפ, פון וועלכן זיי האבן זיך מער ניט געקאנט ראטעווען.

אלע האבן זיך געזעצט ארום א טישל, און ליידי דאדלי וועלכע האט געשפילט די ראלע פון א מאן, האט באשטעלט ווייין.

פלוצלונג איז זי געווארן רויט און בלאס. עטלאכע מענער, האלב שיכור און אויסגעלאכן ווי זיי זיינען געווען, האבן זיך ארום זיי ארומגעקליבן, און האבן אנגעהויבן צו זאגן זיי אלע געמיינע וויצן.

— מיינע דאמען, — האט איין מאן אויסגערופן, — איר זייט אזוי שיין, אז איר וועט געווים אונז וועלן באגלייטן און גיין מיט אונז מאנצן.

חוה און פרוי מאריאני זיינען געווארן טויט דערשראקן און האבן געווארפן רחמנות'דיקע בליקן אויפ'ן פאלשן באראן אז ער זאל זיי באשיצן.

(פארטזעצונג קומט)

10053 Jasper Ave. EDMONTON
100 Pinder Block SASKATOON
401 Lancaster Bldg. CALGARY
270 Main St. WINNIPEG, Man.
36 Wellington St. W. TORONTO, Ont.
227 St. Sacrament St. MONTREAL, Que.

די עלטסטע סטימשיפ ליניע צו קאנארע

1840—1930

איצט אין די צייט צו מאכן אראנזשמענטס צו ברייגנען אייערע פאמיליעס און קרובים אין קאנארע.

שרייבט צו דער קונארד ליין אין אייער מוטער שפראך און איר וועט באקומען פ ר י י פולע איינצעלהייטן און הילף צו פארפולקאמען די נויטיקע דאקומענטן.

אויב איר באשליסט צו שיקן געלט צו אייערע פאמיליעס אין יורא־פ, וועט די קונארד ליין טראנספערירן דאס געלט פארזיכן בילליקסטן קאסט.

די קונארד ליין האט אפיסעס אין אלע אייראפייאישע לענדער און די דאזיקע אפיסעס פארזיכן וועלן געבן יעדע הילף צו אייערע פאמיליעס און פריינט.

Cunard LINE

מעאר פון ביזנעס וואס א צאל פון אונזערע אירן פירן קאן נאר פירן צו אנטרעפעמיטישע שטימונגען.

לעטבריידזש. יגאוו. 14. 1930.

די פיאנערן פרויען ארגאניזאציע שיקט נייע טראנספ־סיע אין ארץ ישראל

ניו־יארק. — די נאציאנאלע עקזעקוטיווע פון דער פיאנערן פרויען ארגאניזאציע אט פאר די חלוצות אין ארץ־ישראל איבערגעשיקט נייע 3000 דאלאר פאר די פרויען ווערשאפטן ביי דער הס־תדרות אין ארץ־ישראל. מיט דער דאזיקער גרויסער סומע, איז דערגרייכט געווארן די ערשטע 10,000 דאלאר, וועלכע די אר־גאניזאציע האט איבערגעשיקט אין פאר־לויף פון די לעצטע צוויי חדשים. אין די מער פון 50 קלובן איבערן לאנד, ווערן פארשטעלן אן עס נעמט מאנאטן ביז מען זעט זיך מיט די געלטן.

ווי נעוואג ווערט דאס ניט געטאן נאר איינמאל. און עס איז זיכער דאס אזא אר־גאניזאציע שטימונגען.

לעטבריידזש. יגאוו. 14. 1930.

די פיאנערן פרויען ארגאניזאציע שיקט נייע טראנספ־סיע אין ארץ ישראל

ניו־יארק. — די נאציאנאלע עקזעקוטיווע פון דער פיאנערן פרויען ארגאנ־ זאציע אט פאר די חלוצות אין ארץ־יש־ראל איבערגעשיקט נייע 3000 דאלאר פאר די פרויען ווערשאפטן ביי הס־תדרות אין ארץ־ישראל. מיט דער דאזי־קער סומע, איז דערגרייכט געווארן די ערשטע 10,000 דאלאר, וועלכע די אר־גאניזאציע האט איבערגעשיקט אין פאר־לויף פון די לעצטע צוויי חדשים. אין די מער פון 50 קלובן איבערן לאנד, ווערן פארשטעלן אן עס נעמט מאנאטן ביז מען זעט זיך מיט די געלטן.

ווי נעוואג ווערט דאס ניט געטאן נאר איינמאל. און עס איז זיכער דאס אזא אר־גאניזאציע שטימונגען.

די לאנע פון די פאליטישע ארעסטירטע אין רוסלאנד

(פארטזעצונג פון זייט 2)

ארגאניזירטע קוסטארן בנוגע שטייערן חדשים ארום זיינען געקומען די נ. פ. און ביי באקומען עסנווארן, יעדער אר. נאניזירטער" באקומט א פערטל פונט — 100 גראם ברויט מער, אלס דער ניט ארגאניזירטער קוסטאר. דאס לעבן איז פרעמדער וואלוטע, און דערפאר וועט זיי זייער טייער. דער וואס איז ניט קיין מיטגליד פון א קאאפעראטיוו מוז פאר אלע פראדוקטן באצאלן לויט די הויכע מארק פריין, דערפאר איז יעדערער, לאך צוליב קויפן א שפן מאשין, יעצט וואס פארמאגט א מיטגלידס־ביכל פון א־קאאפעראטיוו האלט זיך פאר גליק־לאך.

די שטימונג איז ביי אלעמען א גע־דריקטע. מענשן האבן שוין קיין כוח ניט צו אריבערטראגן די מאטעריאלע און באזונדערס די מאראלישע ליידן.

די בעלי מלאכות, צווישן וועלכע עס איז פאראן א גרויסער טייל עלטערע, רע־ליגיעזע מענשן, האט מען גענומען ראש־חשנה און יום־כפור ארבעטן. דער לוין פאר די צוויי טעג איז געווען געווידמעט דעם בוי פון אן עראפלאן ("ביראַ ביי־דזשאן") און פאר "קאלעקטיוויזאציע פאנד". דער פחד וויי'ן חונגער איז גרויס און מענשן טוון מותר זיין אפילו אויף דאס וואס איז זיי הייליק.

אין דעם פאליטישן און געזעלשאפט־לאכן לעבן — אויף וויפיל זיי עקזיסטי־רען נאך — איז א פולשטענדיקער יאוש. ביי אלעמען איז דער געפיל פון א קא־טאסראפע, וועלכע גייט און קומט אן.

אן אן אויסגאנג, אן א שטראל פון האפענונג אין דער נאענטער צוקופט שטאט אין אוק־ראיע.

סטודעבייקערס

נייע אכטער זיינען אויסגעפרואוט און דערוויזן

דריי יאר פון גרויסע דערגרייכונגען שטעלן צו א הינטערגרונט פון סעזאנען דערפאלג פאר סטודעבעקער'ס טשעמפיאן אכטער. זיי האלטן די גרעסטע וועלט און אינטערנאציאנאלע רעקארדס, און מער אמעריקאנער סטאק קאר רעקארדס איידער אלע אנדערע סארטן קארס צוזאמענגענומען.

אייער אויטואל פון וועלכער עס איז פון די דאזיקע פיינע מאטאר קארס, מאדערנע אין יעדער ליין, פארקערפערנדיק יעדע ראפיניראנג, איז באשטעמיקט פון דער גוטזאגונג פון ארום הונדערט טויזנט איינ־ווינער פון סטודעבעקער סטרייט עיטס . . . און ביי דער שילד פון סטודעבעקער — אן ערן צייכן פאר 78 יאר.

סטודעבעקער אכטער קאסטן ניט מער צו קויפן אדער אפערירן.

דיקטייטער אכט סעדאן, $1695; קאמאנדיר אכט סעדאן, $1995; פרעזי־דענט אכט סעדאן, $2355. פרייזן אין פעקטארי. רענירונג שטייער עקסטרא

Western Canada Motor Car Co.
LIMITED
D. J. WRIGHT, Mgr.
263 Edmonton St. Phone 86 333
געבויט ביי סטודעבעקער — בילדער פון טשעמפיאנס

פון די עלטסטע סטאקס פון בראנפן אין קאנאדע

דער רעגירונגס סטריפ דערציילט די געשיכטע

אידישע העלדן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון'ם אידישן לעבן
אין דער צייט פון דער גרויסער מלחמה

פון י. נ.

(פאָרטזעצונג)

ער האָט געזעען ווי דער יונגער דעטשיק האָט אונטער זיין סאָלדאַטסקן מונדיר אָנגעצונדן א שווּבעלע, וואָס האָט פאַר אים באַלויכטן די טיר פון דעם קעלער, און אָנגעמענדיק דעם שווערן הייגל שלאָס אין האַנט האָט ער דערמיט דריי מאָל א קלאַפּ געטאָן אויף דער טיר.

— דאָס ביסטו, ניטל, — האָט זיך געהערט פון אינווייניק די שטימע פון דעם געפאַנגענעם דאָפאל נייטמאַן, ווי האָב איך קוים דערוואַרט די מינוט, אז איך זאָל ווידער קאָנען רעדן מיט דיר. אַ, מיין גליבטע, מיין כלה, מיין ווייב, פאַרוואָס מוזן מיר ביידע זיין פאַנאַנדערגעריסן?

פון הינטער די באַראַנס - פעסלאַך האָט אַ גערויש זיך דערהערט. דאָס איז געווען פאַן טישקעוויטש. וועלכער איז שיער אויפגעשפּרונגען ווי עלעקטריזירט, הערענדיק די דאָזיקע ווערטער פון דעם אַרעסטאַנט.

— ווי? דיזער דענטשיק איז גאָרניט קיין מאַן, נאָר אַ פרוי אין די קלייד־ער פון אַ רוסישן סאָלדאַט אין נאָר איינגעוויקלט אַ גליבטע, אַ כלה, אַ ווייב? אין די דאָזיקע פאַרקליידעטע פרויענצימער איז דער לייב דינער פון כוואַסטוגאָוו'ן, און ווערט געליבט פון פּאַנעגקא יאַדווינאַ? וואָס סטוט זיך מיט אים? איז ער אַראָפּ פון זינען?

פאַן טישקעוויטש האָט געפילט ווי דער קאָפּ ווערט אים צעשפּאַלטן. זיין מוח איז געווען צו שוואַך צו באַגרייפן דעם אומגעוויינלאַכן פאַל און ער איז געבליבן זיצן ניט רירנדיק מיט קיין גליד, אַזוי ווי א בליץ וואָלט אים דערשלאָגן.

— איך קאָן שוין דאָס מער ניט אַרייבערטראָגן דאָפאל! האָט ניטל זיך באַקלאָגט פון הינטער דער טיר. — דו האָסט מיך געוואַרנט, איך זאָל ניט פאַרלירן מיין מוט, אָבער מיט יעדער שטונדע ווערט עס ערגער. כוואַסטוגאָוו איז שוין געוואָרן אומגעדולדיק. ער האָט מיך שוין הייגט געפאַרן און דו ביסט שוין האָפונגס־לאָז, כאָטש איך קאָנסט פריי אין קאָנסטאַנטאָן וואָס דו ווילסט. פאַרליר ניט, זאָג איך דיר דיין מוט. דו מוזט אויספירן דיין ראָלע אויף כוואַסטוגאָוו'ן, אויף דעם דאָזיקן באַנדיט, וועלכער האָט אונז פאַנאַנדערגעריסן פון אונטער דער חופה, האָט דערמאָרדעט דיין פאָטער און חרוב געמאַכט מיסליץ. ראָכע מוזטו נעמען! האַסטו געמאָלדן אונזערע חברים?

א בראַנסן פעסל האָט אין דעם דאָזיקן אויגנבליק מיט א דונער־קלאַפּ זיך אַראָפּגעקייקלט. פאַן טישקעוויטש האָט שוין מער ניט געקאָנט איינזיצן. ער האָט א שפּרונג געטאָן אין זיין פינסטערן ווינקעל און האָט פאַנאַנדער גערירט דעם נאַנצען בארג פעסלאַך.

איצט אַלזאָ וויים ער שוין קלאָר ווער עס איז דער דאָזיקער דענטשטשיק. ניטקע מאַרגאָלים איז זי, וועלכע דער רוסישער קאַפּיטאַן האָט אוועקגערויבט פון אונטער איר חופה און איר געמאַכט פאַר זיין געליבטער. ער האָלט איר ביי זיך פאַרקליידעט אַלס סאָלדאַט. אַהא, ער איז ניט קיין נאַר, דער רוסישער אָפיצער, אָבער ער וויים ניט, אז די געליבטע איז אים פאַרש, און זי וועט געמען פון אים בלוט־נקע ראַכע. און וועלכער שוואַרץ יאָר האָט איר דאָ צוזאַמענגעפירט מיט איר זשידאָווסקן חתן? אָבער מען דאַרף הערן ווייטער.

דאָך האָט ער ווייטער ניט געקאָנט הערן. די ביידע פאַרליבטע האָבן זיך שטאַרק דערשראָקן פון דעם קלאַפּ פון דער אַראָנגעפאַלענער בראַנסן פעסל.

— דאָ מוז אימיצער זיך געפינען, — ניטל, — האָט דער יונגערמאַן פון זיין געפענגעניש גערעדט אַזוי שטיל, דאָס די געליבטע האָט אים קוים געהערט, — זיי פאַרזיכטיק.

ער האָט עס איר ניט געדאַרפט זאָגן צוויי מאָל, דען ניטל אַליין האָט אויך געקראָגן א פאַרדאַכט, אז אימיצער שפּאַנירט איר, און זי האָט אָנגעצונדן א צווייטע שוועבעלע, וואָס האָט קוים באַלויכטן איינציק טרים אַרום איר.

אָבער פאַן קאַנווּיצקי האָט ניט געקאָנט פאַרבלייבן לייגנער ביי ער וועט אַנטדעקט ווערן, און ווען די שוועבעלע וואָס ניטל האָט אָנגעצונדן, האָט אויסגעברענט און עס איז ווידער געוואָרן טונקל האָט ער זייער פאַרזיכטיק פאַרלאָזן זיין פּלאַץ און האָט זיך אַרויסגעגאַנגען פון קעלער אויף דער פרייער לופט.

דאָ האָט ער אָפּגעצויגן זיין אָטעם און איז א ווײַלע געשאַנען פאַרראַכט.

— אַז איצט צו כאַווסטוגאָוו'ן, — האָט ער געמורמלט, — איך מוז אים אויפוועקן פון שלאָף. זאָל ער אַליין הערן און זעען ווער זיין געליבטע איז, די אירן שרייען גוואַלד, אז די פּאָליאַקן מאַכן אויף זיי א בלבול, באַשולדיקן זיי אַלס שפּיאָנען, אָט וועט דער רוסישער קאַפּיטאַן איבערצייגן, אז זיין זשידאָווקא איז אַ שפּיאָנקע, זי גיט אַרויס אַ געהיימניש, אז אַז ער איז פון איר אין געפאַר מיט זיין לעבן. יאָ, צו כוואַסטוגאָוו'ן.

כוואַסטוגאָוו האָט געהאַט זיין קוואַרטיר אין דעם געלן צימער, און וועלכן פּאַנענקע יאַדווינאַ האָט פריער געוווינט ליבע פון דאָפאל נייטמאַן.

עס איז געווען א פּרעכטיקער צימער וואָס האָט זיך געפונען אויפ'ן אונטערשטען אַזאַץ אין דער אַנדערער זייט פון הויז, קענענדיקער דעם קעלער. די פענסטער פון דעם געלן צימער האָבן אַרויסגעקוקט אין דעם שיינעם גאָרטן, צווישן די בוימער אַזוי ווי א פינגלשע נעסט, און פאַן טישקעוויטש האָט ניט געהאַט קיין שווערייטן צוצוקומען צו דעם דאָזיקן צימער, ניט מורא האָבנדיק אַז אימיצער זאָל אים באַמערקן.

דער פענסטער איז געווען פאַרמאַכט, אָבער ניט פאַרשלאָסן. פאַן טישקעוויטש האָט פאַרזיכטיק אים געעפנט, האָט אויפגעהויבן די אַראָפּגעלאָזענע גאַרדינען און האָט לאַנגזאַם אַריינגעשטעקט דעם קאָפּ אין צימער.

כוואַסטוגאָוו איז געלעגן אויפ'ן בעט, אָבער ער האָט נאָך ניט געשלאָפן.

ער האָט אַקאָרשן זיך צוריקגעקערט פון אַ ליבעס שפּאַציר אין וואַלד מיט פּאַנענקע יאַדווינאַ, דען נאָכדעם ווי גיטל האָט אים געלאָזט וויסן, אַז זי איז קראַנק און קאָן ניט קומען צו אים, האָט זיך געטרייסט מיט דער שיינער פּאָליאַטשקע, וועלכע האָט אויך אַזוי ווי ער, געוואָרט אויף גיטלען ביים פאַנטאַן און האָט זיך געמוזט טרייסטן מיט אים, מיט דעם רוסישן קאַפּיטאַן אַנשטאָט זיין דענטשיק.

סיי ווי אָבער איז כוואַסטוגאָוו געקומען פון זיין שפּאַציר שפּעט נאָך האַלבע נאַכט און האָט זיך אַקאָרשט געלייגט אויפ'ן בעט, אַלס ער האָט איצט פאַר דעם טונקעלן שיין פון דער לאָמפּ דערזעען א קאָפּ, אַריינקוקנדיק דורכ'ן פענסטער.

אַנפאַנגס האָט ער געדיינקט אַז דאָס איז פּאַנענקע יאַדווינאַ, וועלכע קומט אים איצט באַזוכן אין זיין צימער, ווי זי האָט געטאָן אויך אין דער פאָריקער נאַכט. און אויף זיין געזיכט האָט זיך פאַרנדערגעגאַסן א ברייטער שמייכל פון באַהאַלטענעם שטאָלץ, איבער זיין קראַפט איבער פרויען.

— ווען עס וואָלט מיר נאָר געווען אַזוי לייכט מיט גיטלען ווי מיט דער פּאַנענקע יאַדווינאַ, — האָט ער א ברום געטאָן, — אָבער, צום טייוול זאָל עס גיין. עס גייט מיר צו שווער מיט דער גאַליציאַנער ישיד־האַווקא, ווייטער ווי א קוש האָט עס ניט דערגרייכט, הם . . .

— קאַפּיטאַן, — האָ טאַם אויפגעוועקט פון זיינע געדאַנקען א שטילע שטימע פון פענסטער.

איצט ערשט האָט כוואַסטוגאָוו באַמערקט זיין טעות, דען דאָס געזיכט, וואָס ער האָט דערזעען, איז געווען ניט פון פּאַנענקע יאַדווינאַ, נאָר פון פאַן טישקעוויטש.

ער האָט א שפּרונג געטאָן פון בעט אין צאָרן און איבערראַשונג.

— וואָס האָיסטו דאָס? — האָט ער אויסגערופן מיט א פאַרשטיקטער שטימע, — איר שפּיאָנירט מיך?

— איך שפּיאָניר ניט אייך, קאַפּיטן, נאָר פאַר אייך, — האָט פאַן טישקעוויטש געענטפערט. — און איך האָב געמאַכט א וויכטיקע אַנטדעקונג, פאַר

(פאָרטזעצונג קומט)

קווינס טעאַטער

די לעצטע וואָך
ליידיס פריי אַדער צוויי פּערזאָן אויף אַיין בילעט

פרייטאָג און שבת אָוונט
יאַנוואַר 24, 25

ווערט אויפגעפירט פון אונזער סטאַר
לואיס קרעמער
צום ערשטן מאָל אין ווינניפּעג
די וויאָרקער סוקסעס

„אין א רוסישן דאָרף"

קאָמעדיי דראַמע אין 3 אַקטן מיט אַסך רוסישע לידער, טשאַסטושקעס רוסישע טענץ — א כאָר

נוצט אויס די געלעגנהייט און קומט אין מאַסן, ווייל עס איז פּאָזיטיוו די לעצטע וואָך פון ליידיס פריי.

באַזאָרגט זיך שוין מיט טיקעטס

זונטאָג אָוונט א גרויסער קאָנצערט

NEW PALACE THEATRE

היינט, מאָרגן און שבת
אונטערן פאָרהאַנג

אַל סטאַר קעסט
פאַקס מואַוויטאַן ריידנדיקע בילדער.
טיריאַל, פאַבלען. ריידנדע קאָמעדיע.

זיכן פון די גרעסטע אידישע נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס אין אַמעריקע פאַלגעווען געמיינזאַמען דרייוו

די אידישע צדקה טעטיקייט אין אַמעריקא האַלט איצט אין מאַכן א ווייטערן שריט אין דער ריכטונג פון מער אָרדענונג, אין דער ריכטונג פון מער אָרדענונג, פון טאָן בעסערע אַרבעט פאַר די וואָס טיטיקן זיך אין הילף.

עס האַלט דערביי, אַז א רייע אידישע אַנשטאַלטן, וועמעס פּאַציענטן קומען פון אַלע מיילן פון לאַנד און וועלכע וועגן זיך דער הילף צו אַלע אירן פון 12 אָרגאַניזאַציעס, זאָלן קומען צו א געוויסער פאַרשטענדיקונג וואָס אָנבאַלאַנגט דאָס געלט זאָלן אין דורך דעם ווערט געמאַכט וועט איינגעשפּאַרט ווערן גרויסע סומען געלט, וואָס עס ווערט איצט אויסגעגעבן, ווען יעדע פון די אַנשטאַלטן פירן אין אינדיווידועלע קאַמפּיינס.

שוין איבער דרייסיק יאָר ווי די טוער פון דאָקאַלע אידישע צדקה אַנשטאַלטן האָבן אָנגעהויבן צו טראַכטן פון אַריינגרייגנען מער אָרדענונג אין דעם צדקה וועזן פון זייערע שטעט. מען האָט אָנגעהויבן מיך צו ווערן פון כל־ערליי בעלעער, קאַמפּיינס פאַר יעדער אַנשטאַלט באַזונדער, קאַמפּיינס וואָס האָבן אָפּגעקאָסט פאַרבענגס. עס איז רייף געוואָרן דער גאַנק פון די צדקה פעדעראַציעס. עס איז שוין איבער דרייסיק יאָר ווי עס איז געגרינדעט געוואָרן די ערשטע צדקה פעדעראַציע אין אַמעריקע. כאָטש אין געראַנק, אין דער טעאָריע, האָט דער פעדעראַציע געראַנק ניט געהאַט קיין סך אויסגעשפּאַרענע קענגער, אָבער אין פיעל שטעט האָבן די אַנשטאַלטן מורא געהאַט פאַר א פעדעריישאָן, ווייל זיי האָט זיך געראַכט, אַז דורך דעם וועלן זיי פאַרלירן זייער אומאָפּהייניקייט.

איצט שטעלט זיך קיינער ניט פאַר, אַז מען קאָן אויסקומען אָן פעדעריישאָנס. די אַנשטאַלטן זיינען געבליבן פריי ווי פאַר דער פעדעריישאָן. יעדער אַנשטאַלט קאָן זיך פירן ווי ער געפינט אַס בעסטן, די באַפעלקערונג האָט געוואָנען דורך דעם, וואָס עס ווערט געמאַכט אין אַפּאַר אַלע אַנשטאַלטן קאָסט עס ווייניקער, און מיט דעם געלט, וואָס ווערט געזאַמלט ווערט אויפגעטאָן פיל מער.

די פירער פון די צדקה פעדעריישאָנס איבער'ן לאַנד האָבן זיך לעצטנס אַרומגעזען, אַז אין דער צייט, ווען עס איז זיי געלונגען צו ברייגנען מער אָרדענונג אין זייערע שטעט, איז זיי נאָך אַלץ ניט געלונגען צו ברייגנען מער אָרדענונג אין די זאַמלונגען וואָס ווערן געמאַכט אין זייערע שטעט פאַר אַנשטאַלטן, וואָס דינען די אירן פון גאַנצן לאַנד, ווי למשל, די גרויסע אַנשטאַלטן פאַר שוואַרזיכטיקע. עס קומען פאָרשטייער פון די אַנשטאַלטן אין א שטאָט און הייבן אָן צו זאַמלען געלט, דער אַנשטאַלט איז א נויטיקער, א וויכטיקער, אָבער עס טרעפט, אַז דער אַנשטאַלט האָט גראַד ניט קיין פריינט צווישן דער אידישער באַפעלקערונג פון דער דערמאָנטער שטאָט. — ווען אים זיין שווער צו זאַמלען געלט, און א צווייטער, וואָס איז גראַד ניט אַזוי וויכטיק, האָט גראַד גוטע פריינט, אָדער שיקט א טיכטיקערן פאַליטיקער און פירט אַרויס א גרעסערע סומע ווי ער איז באַרעכטיקט דערצו.

די פעדעריישאָנס איבער'ן לאַנד האָבן זיך אָרגאַניזירט אין א געזעלשאַפט אונטער דעם נאָמען נעשאָנאַל אָפיעלס אינפאָרמיישאָן סוירוויס, וואָס האָט אויפגעטאָן א גרויסע אַרבעט אין דער אָרגאַניזאַציע פון אַלע אידישע צדקה אַנשטאַלטן אין אַמעריקע.

צו דעם נעשאָנאַל אָפיעלס אינפאָרמיישאָן סוירוויס האָט אויף איר קאָנפערענץ אָנגעוויזן, אַז די בעסטע זאַך וואָלט געווען אַז אַלס א פּראָבע, זאָלן די זיבן אויבנדערמאָנטע אַנשטאַלטן אַליין אויסקלייבן א געוויסע טעריטאָריע וואו דער געמיינזאַמער קאַמפּיין פאַר געלט זאָל געמאַכט ווערן.

עס איז אָנגענומען געוואָרן, אַז דער בודזשעט פון די נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס אין דער טעריטאָריע, וואָס זיי וועלן אויסקלייבן פאַר מאַכן די פּראָבע פון א געמיינזאַמען דרייוו זאָל זיין דער זעלבער וואָס דער פאַרגאַנגענער יאָר און אַז ערשט אין 1931 זאָל באַשטימט ווערן א בודזשעט פאַר יעדער אָרגאַניזאַציע באַזונדער לויט אירע נויטן. עס איז אָנגעוויזן געוואָרן אַז אין אַזא פאַל וועט אייגעשפּאַרט ווערן א סך געלט. עס ווערט אין דער באַטרעפנדער טעריטאָריע צוגעגרייט אַן אפיל. די פעדעריישאָנס פון די באַטרעפנדע שטעט וועלן העלפן אין דעם אפיל, זיי וועלן מאַכן באַקאַנט די איינוואוינער מיט דער וויכטיקייט פון די אָרגאַניזאַציעס און אָנווייזן ווי נויטיק עס איז זיי צו שטיצן.

די פאָרשטייער פון די נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס. די אָרגאַניזאַציע עקזיסטירט שוין איינציק יאָר און ווי עס זעט אויס, האָט עס איצט ביים וועג, אַז עפּעס מסשות'דיקס זאָל אויפגעטאָן ווערן.

אויף דעם לעצטן מיטינג פון נעשאָנאַל אָפיעלס אינפאָרמיישאָן סוירוויס, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין שיקאַגאָ אויף וועלכן עס זיינען אויך אָנווענד געווען פאָרשטייער פון 12 אָרגאַניזאַציעס וואָס אָפּעלירן נאָך שטיצע צו אירן פון נאַנצן לאַנד איז ווידער אויפגעבראַכט געוואָרן די פראַגע. עס איז אָנגעוויזן געוואָרן, אַז דאָס זאַמלען פון געלט פאַקס אַנדערש אָרגאַניזאַציעס פון 10 ביז 60 פּראָצענט אין דורכשניט מאַכט עס אויס וואָסערע 35 פּראָצענט. א סומע א נאַנץ באַדייטענדע אין פאַר דעם געלט וואָלט נעקאָנט עפּעס געטאָן ווערן. אָבער איז ווייטער אָנגעוויזן געוואָרן פון די פאָרשטייער פון די נעשאָנאַל אָפיעלס אין פאָרמיישאָן סוירוויס, אַז די אויסגאַנג וועקן אַרויס גרויסע אויב עס וועט בלייבן אַלץ ביים אַלטן.

עס איז דערפאַר פאָרגעלייגט געוואָרן א פּלאַן, אַז זיבן פון די גרעסטע נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס, ווי די האיאַס, די דזשואיש רעליעף סאָסייטי אָף דענווער, דער נעשאָנאַל דזשואיש האָספּיטאַל פון דענווער, די דזשואיש אַפּעלס פון עקס פּייסאָן האוס פון לאָס־אַנדזשעלעס און דער ליגאַ ג. ליוויי מעמאָריאַל האָספּיטאַל פון האָס־ספּרינגס, אָרגאַניזאַציעס וועמעס בודזשעט באַטרעפט קאַרנע צוויי מיליאָן דאָלאַר א יאָר, אַז די דאָזיקע אַנשטאַלטן זאָלן פּרובירן מאַכן איין געמיינזאַמען קאַמפּיין, אַן לויט די רעזולטאַטן פון דעם קאַמפּיין זאָל מען קאָנען באַשלוסן, ווי ווייטער אָנצוגיין מיט דער אַרבעט.

עס איז דערביי פאָרשטאַנען געוואָרן, אַז וואָס עס זאָל ווייטער ניט זיין, זאָלן די אַנשטאַלטן פאַרבלייבן ווי ביז איצט פריי אין זייערע אינערלעכע פירונגען, אַז קיינער אויסער די באַאַרט פון די אַנשטאַלטן האָט אַז זאָגן וועגן די פירונגען פון זיי, בלויז אין דער פראַגע פון זאַמלען געלט זאָלן זיי טאָן זייער אַרבעט געמיינזאַם.

די נעשאָנאַל אָפיעלס אינפאָרמיישאָן סוירוויס האָט אויף איר קאָנפערענץ אָנגעוויזן, אַז די בעסטע זאַך וואָלט געווען אַז אַלס א פּראָבע, זאָלן די זיבן אויבנדערמאָנטע אַנשטאַלטן אַליין אויסקלייבן א געוויסע טעריטאָריע וואו דער געמיינזאַמער קאַמפּיין פאַר געלט זאָל געמאַכט ווערן.

עס איז אָנגענומען געוואָרן, אַז דער בודזשעט פון די נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס אין דער טעריטאָריע, וואָס זיי וועלן אויסקלייבן פאַר מאַכן די פּראָבע פון א געמיינזאַמען דרייוו זאָל זיין דער זעלבער וואָס דער פאַרגאַנגענעם יאָר און אַז ערשט אין 1931 זאָל באַשטימט ווערן א בודזשעט פאַר יעדער אָרגאַניזאַציע באַזונדער לויט אירע נויטן. עס איז אָנגעוויזן געוואָרן אַז אין אַזא פאַל וועט איינגעשפּאַרט ווערן א סך געלט. עס ווערט אין דער באַטרעפנדער טעריטאָריע צוגעגרייט אַן אפיל. די פעדעריישאָנס פון די באַטרעפנדע שטעט וועלן העלפן אין דעם אפיל, זיי וועלן מאַכן באַקאַנט די איינוואוינער מיט דער וויכטיקייט פון די אָרגאַניזאַציעס און אָנווייזן ווי נויטיק עס איז זיי צו שטיצן.

די פאָרשטייער פון די נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס וואָס זיינען אָנוועזנד געווען ביי דער קאָנפערענץ האָבן זיך אויסגעדריקט כראַנסטיק אַז דאָס פלאַן אַז זיי וועלן געלן אין גיכן האָבן א קאָנפערענץ אויף באַשלוסן וויטערע שריט.

די נעשאָנאַל אָפיעלס אינפאָרמיישאָן סוירוויס האָפט, אַז דער פלאַן וועט אָנגענומען ווערן, אין דאָס וועט זיין א ווייטערער שריט אין ברייגנען אָרדענונג אין דעם צדקה וועזן פון די אירן אין אַמעריקע.

צו דעם נעשאָנאַל אָפיעלס אינפאָרמיישאָן סוירוויס באַלאַנגען די צדקה פעדעריישאָנס פון די פאָלגנדע שטעט: איינקראָן, אַלטאָנאַ, אַטלאַנטאַ, אַטלאַנטיק סיטי, באַלטימאָר, ברידגפּאָרט, בראַנסוויק, בראָקטאָן, ברוקלין, באַפעלאָ, סידער ראַפּידס, טשאַרלסטאָן, ס. ק. שיקאָגאָ, סינסינעטי, קלעוולאַנד, קאָלאַמבוס, דאַלאַס, דעווענפּאָרט, דייטאָן, דענווער, דע מאָינס, דעטראָיט, דולוט, עלפּאַסאָ, עליזאַבעט, אירי, פּאָרט וועין, פּאָרט וואָרט, גלאָוועסטאָן, גרענד ראַפּידס, הערישבורג, האַרטפאָרד, יוסטאָן, אינדיאַנאַפּאָלס, דזשעקסאָנוויל, קענזאָס סיטי, לעקסינגטאָן, לאָס אַנדזשעלעס, לוסאָנוויל, מעמפיס, מילוואָקי, מייאַמי, מינעאַפּאָלס, מאָנטגאָמערי, מאָנטרעאָל, נעשוויל, ניו־יאָרק, ניו־הייוועז, ניו אָרלינס, אָנס, נאָרפאָלק, אָקלאַנד, אָמאַהאַ, פילאַדעלפיאַ, פּיטסבורג, פּראָווידענס, פּאָרטלאַנד, ריטשמאָנד, ראָטשעסטער, נ. י. סט. לואיס, סט. פּאָול, סאָלט לייק סיטי, סאַן אַנטאָניאָ, סאַן דיעגאָ, סאַן פראַנציסקאָ, סאַוואַנאַ, סקראַנטאָן, סירסיטי ספּרינגפילד, מיראַקיוס, טאָלידאָ, טאָראָנטאָ, וואַשינגטאָן, ווילינג, ווילקעס בערי, ווילמינגטאָן, ווינניפּעג, יאָרק און יאָנגסטאָן.

קאָנצערט

מאַנטאָג פאַרמיטאָג עוו. אויבער לייטפאוט מאַגאַזין
נייסטע בעסטע פאַקס טראַנס און וואָלין סטעפּס
קראַפט און סטרוקטלי פּריוואַטע לעסאָנס.
פולער קורס פון לעסאָנס $5.00

:: פערזענלאַכעס ::
PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
מאַנ פאַרטרעדיש עוו. אויבער לייטפאוט מאַגאַזין
נייסטע בעסטע פאַקס טראַנס און וואָלין סטעפּס
קראַפט און סטרוקטלי פּריוואַטע לעסאָנס.
פולער קורס פון לעסאָנס $5.00

מעקאַנד הענד סייפס און וואָלט טירן, האַלב פּרייז, סייפס געעפנט און פאַרריגלט. קאָמבינעישאָנס געענדערט (אַלע פאַרטן סייפס).
CANADIAN DIEBOLD SAFE CO.
183 Notre Dame E., Winnipeg, Man.

העכסטע פּרייזן —
שנעלסטע צאָלונגען
פאַר
פאַרס, הערדס און האַרס העיר
ווען אין שטאָט
באַזוכט אונז אין אונזער נייעם פּלאַץ
R. S. Robinson & Sons
191 MARKET ST., EAST
Just East of Main Street
איסט פון מיין סטריט

:: צו פאַרקויפן ::
FOR SALE

צו פאַרקויפן א צוויי שטאָקיקע פריים געביידע. סטאָר און וואוינונג אויבן. 1583 מיין סט. 52½ פוס פראָנטעדזש. פריי $5.500. זיך ווענדן אין 450 מאָנטעגן עוו.

צו פאַרקויפן פאַרשיידענע הויז אַרטיקלען, כאָטש ניי. זיך ווענדן אין 723 פּרינסעס שטראַסע עוועניו אָדער טעלעפאָן 53 609.

געשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

א גוטע געלעגנהייט. קאָנדיטאָרי סטאָר צו פאַרקויפן. קליינער סטאָק. פּיקסטשורס צו פאַרראַנטן. איז מוז פאַרלאָזן די שטאָט. אויך א גראָסערי סטאָר צו פאַרקויפן. טעלעפאָן 204 25.

פאַרטנער פאַרלאַנגט אין א דזשענעראַל סטאָר. מוז $75.000 אין ביזנעס. ווערט אַנגעבן אַלע איינצעלהייטן. זיך ווענדן צו
W. J. SCHADEK & CO. LTD.
311 McIntyre Blk. Phone 22 782

גראָסערי און בוטשער מיט מאָנאַטלאַכן אומזאַץ פון $5,000. פּיקסטשורס $1,500. געביידעס, $6,000. דאָס איז א זעלטענע געלעגנהייט צו קויפן א זייער גוטע ביזנעס אויב איר האָט $4,000 קעש.
פרעגט זיך נאָך באַלד ביי
Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

גראָסערי און קאָנפעקשאָנערי, מוז שנעל פאַרקויפט ווערן. רענט מיט רומס (סטס היטער), $65. סטאָק און פיקסטשורס ווערט $1500, פאַר בלויז $1,200.

גראָסערי, קאָנפעקשאָנערי און פול רום, 20 מייל פון שטאָט. א גלענצענדער געשעפט פאַר מאַן מיט $3,000 קעש.

דזשענעראַל, גוטער געשעפט, סטאָק פון $4.000 אויף 80 סענט. רענט בלויז $20. איינגנטימער מוז פאַרקויפן.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט
ח. פערלמאַן, י. יאַן. ג. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
796 Main Street Phone 51 000

:: צו פאַרראַנטן ::
FOR RENT

פּוירנישט רום און פראָנט בעדרום, פאַר א האַפּל אָדער סינגל. קיינע קינדער. ערנאַר קאָרט, סוויט 5, טעלעפאָנירן 54646

צו פאַרראַנטן א גרויסע רום, פאַסנד פאַר צוויי מיידלאַך. אַלע באַקוועמלאַכקייטן. טעלעפאָן 910 55.

צו סובלעטן א 4 רום סוויט, ערשטער פלאָר. עלעקטריש אויוון. פּריוואַטע באַלקאָני. אין קעפּמאַנס אַפּטס. 640 סעלקירק עוועניו. זיך ווענדן צו 592½ סעלקירק עוו.

"דאָס אידישע וואָרט"
די איינציגע אידישע צייטונג
אין מערב קאַנאַדע

הערשל דובאָוו ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער האַרציקן מיטגעפיל צו דער שוועסטער מרם. רייס, און צו דער נאָנצער פאַמיליע אין זייער גרויסן פאַרלוסט. מיר ווינשן זיי געטריסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

ליידיס אַקזיליערי
היכרו סיק בענעפיט סאָסייטי

העניע בעקער ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו אונזער פריינט פ. בעקער און צו זיינע פאַר'יתומטע קינדער, אויף דעם פאַרלוסט פון זיין ליבער פרוי און מוטער פון זיינע קינדער, וועלכע איז אַזוי פריצייטיק אויסגעגעריסן געוואָרן פון זיי. מיר ווינשן זיי אַלעמען געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

ליידיס אַקזיליערי
היכרו סיק בענעפיט סאָסייטי

העניע בעקער ע"ה

מיר טרויערן מיט אייך צוזאַמען, פריינט פ. בעקער און אייערע קינדער, אויף אייער גרויסן פאַרלוסט. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, און איר זאָלט שוין מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. ל. פאָמין
און פאַמיליע

העניע בעקער ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו אונזער פריינט פ. בעקער און צו זיינע פאַר'יתומטע קינדער, אויף דעם פאַרלוסט פון זיין ליבער פרוי און מוטער פון זיינע קינדער, וועלכע איז אַזוי פריצייטיק אויסגעגעריסן געוואָרן פון זיי. מיר ווינשן זיי אַלעמען געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. ר. קאַהען
241 פּרינסעס עוועניו

:: שטעלע פאַרלאַנגט ::
SITUATION WANTED

עקספּיריענסד קלערק, רעדט ענגליש, פּוילישן, אוקראַיניש און דייטש, קאָן אויך לערנען מיט קינדער, פאַרלאַנגט א שטעלע רעפערענסעס אויב נויטיק. זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט באַקס 7006.

ט־אַטס סייל

סטאָק פון קלאַדינג, בוטס און שיך, מענס און בויס פּורנישינגס, ליידיס רעדי־טו־וועאַר, און א. וו., אין ברעדאָן, מאַניטאָבאַ.
ביי אַקשען וועט פאַרקויפט ווערן אין אַפּיס פון טרייד־ערס טראַסט בילדינג, ווינניפּעג, מאַניטאָבאַ, דינסטאָג, יאַנוואַר 28, 1930, 11 אויינגער אינדערפרי, צו א רייט אויף אַזויפיל צום דאָלאַר, דער סטאָק און פיקסטשורס וואָס באַלאַנגט צום עסטייט פון
TRU-FIT CLOTHING CO. LTD.
סטאָק לויטן אינוואַנטאַר — $2.254.25
פיקסטשורס לויטן ליסט — 528.65
$2,782.90
טערמס—קעש, אָדער איין־פערטל קעש, באַלאַנס אין צוויי, פיר און זעקס מאָנאַטן מיט זיכן פּראָצענט פּער אָנום געזיכערט. דער סטאָק קאָן באַטראַכט ווערן אויפ'ן פּלאַץ אין ברעדאָן, מאַניטאָבאַ. דעם אינוועטאָר און אַנדערע אינפאָרמאַציע צו באַקומען און אַנדערע אינפאָרמאַציע צו באַקומען א שיינע קאָמעדיע, ווי אויף סעריאַל און פאַבלען.

—(::)—

אין קווינס טעאַטער

לואיס קרעמער צוזאַמען מיט דער גאַנצער קווינס טעאַטער קאָמפּאַני, פירן אויף פרייטאָג און שבת אָוונט זייער אַן אַמוזיר רענדיקע פאַרשטעלונג וואָס הייסט "אין א רוסישן דאָרף".

צוליב דער דאָזיקער אויפפירונג ווערן פאַרבאַרייטערט ספּעציעלע סצענאַרעס, טענץ, לידער, מוזיק — אַלץ פון א רוסישן שטן כאַראַקטער. — און די קווינס פּאַטראָניזירן וועלן זעען א פאַרשטעלונג וואָס ווערט פון רוסלאַנד, דערמאָנען אינ'ם אַמאָליקן רוסישן לעבן.

ניט געקוקט אויף די עקסטרא אויסגאַבן וואָס עס פאָדערן זיך פאַר דער דאָזיקער פאַרשטעלונג גיט די קווינס טעאַטער טרופּע ווידער אַמאָל א ליידיס פריי פאַרשטעלונג. מענטשן, וועלכע האָבן ליב צו אַפּרייזנען א פריילאַכן אָוונט אין גאַנץ און טענץ וועלן זיך זייער אַמוזירן ביי דער פאַרשטעלונג "אין א רוסישן דאָרף".

א ספּעציעלער כאָר וועט זיך באַטייליקן אין דער דאָזיקער פאַרשטעלונג. עס וועלן אויך זיין אַנדערע אינטערעסאַנטע פיטשורס. זעט עס פרייטאָג און שבת אין קווינס טעאַטער.

אין פעלעס טעאַטער

היינט ווערט געוויזן אין פעלעס טעאַטער איינע פון די אינטערעסאַנטסטע ריידנדיקע בילדער מיט אַן אַל־סטאַר קעסט. "אונטער'ן פאָרהאַנג" דער נאָמען פון דעם בילד. דאָס איז א מיסטעריעזע לירעם דראַמע מיט וואָרנער באַקסטער, לוס אים מאָראַן און גילבערט עמרי, אין דער הויפּט ראָלן. די געשיכטע פון דעם דאָזיקן בילד איז אַטעם אַפּראַכאַנד! עס ווערט אויך געוויזן א שיינע קאָמעדיע, ווי אויף סעריאַל און פאַבלען.

—(::)—

אין קווינס טעאַטער

לואיס קרעמער צוזאַמען מיט דער גאַנצער קווינס טעאַטער קאָמפּאַני, פירן אויף פרייטאָג און שבת אָוונט זייער אַן אַמוזיר רענדיקע פאַרשטעלונג וואָס הייסט "אין א רוסישן דאָרף".

צוליב דער דאָזיקער אויפפירונג ווערן פאַרבאַרייטערט ספּעציעלע סצענאַרעס, טענץ, לידער, מוזיק — אַלץ פון א רוסישן שטן כאַראַקטער. — און די קווינס פּאַטראָניזירן וועלן זעען א פאַרשטעלונג וואָס ווערט פון רוסלאַנד, דערמאָנען אינ'ם אַמאָליקן רוסישן לעבן.

ניט געקוקט אויף די עקסטרא אויסגאַבן וואָס עס פאָדערן זיך פאַר דער דאָזיקער פאַרשטעלונג גיט די קווינס טעאַטער טרופּע ווידער אַמאָל א ליידיס פריי פאַרשטעלונג. מענטשן, וועלכע האָבן ליב צו פאַרבריינגען א פריילאַכן אָוונט אין גאַנץ און טענץ וועלן זיך זייער אַמוזירן ביי דער פאַרשטעלונג "אין א רוסישן דאָרף".

א ספּעציעלער כאָר וועט זיך באַטייליקן אין דער דאָזיקער פאַרשטעלונג. עס וועלן אויך זיין אַנדערע אינטערע